Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
[БУРЯ]АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной [...]-hээ гарана | № 162 (16685) | 1984 оной июлиин 15, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

ҮНӨӨДЭР—МЕТАЛЛУРГЫН ҮДЭР

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

[ШУ]ДХАЛГЫН [Н]АГАҺАА ХИТЭЙ

[...] бүтээгдэһэн зүйлнүүдгүйгөөр [...] манай ажебайдалые ойлго[...] ааб даа. Түмэр замай булад [...] мүрэн дээгүүр баригдаһан [...]одой цех дотор тодхоогдоһон [...]он бусад зүйлнүүд гал дүлөөр [...] байһан хайлуулагдаһан улаан [...]есхалһаа эхитэй ха юм.

[...]водой шудхалгын цех гээшэ [...]ингаа эгээл шухала участо[...]н юм. Юуб гэхэдэ, заводой [...]ци — электродвигательнүүдые [...]гэ шудхалгын лэ цехһээ эшэ [...]. Тиимэһээ цехэймнай коллектив [...] бодолтой, эрмэлзэл үүсхэлээр [...]ша бэрхэ, харюусалгаа гүйсэд [...]эдэрдэг хүдэлмэришэдһөө бү[...].

[...] 22 жэлэй саана 1962 оной [...]а шудхалгын цехтэ хүдэлхэеэ [...]. Тиигэжэ үнгэтэ металл шуд[...]астогта шудхагшаар хүдэлжэ [...]ааб. Дүй дүршэлтэй болоһон [...]лмэришэдэй ажалаа хэжэ бай[...]н ерэһэн би ехэ атаархан ха[...]. Магад тиимэһээл шудхалаа[...]р хүндэшье, хүндэтэйшье мэр[...]һэн байжа болооб. Нэн тү[...]дой үйлэдбэриин ушар ёһые [...]лэһэн мэргэжэлээ богони бол[...]лха хэрэгтэй байгаа. Суг ху[...]дэйм һургаал заабари мэр[...]далхадамни тон ехээр ту[...]. Тиин ябан-ошон оролдосо[...]ни үрэ дүн элиржэ, 1968 он[...] бригадые намда даалгахадань [...]нгаа захирганай этигэл най[...]уртэһэнөө, заводойнгоо түрүү [...]эдэй зэргэдэ жагсаһанаа ойл[...] шадалаа гамнангүй хүдэлхэ гэ[...]шье, бодолгото болоһоншье [...]э сагһаа хойшо өөртөө эрил[...]гэбяад, ажалай болон ниитын [...]инаар сэхэед, урма баяртай[...]лнэб. Юрын хүдэлмэришэнэй [...]дэглэжэ, гүрэн түрэмнай на[...]дэлэлэй Тэмдэг» орденоор [...]. Хүдэлмэришэн нэрэмни, ме[...]ргэжэлни намда юунһээшье [...]э намайе Коммунис партиин [...]баа һэн. Мүнөө коллективнай [...]ажалай бригада гэһэн үндэр [...]э хүртэнхэй.

[...] электродвигательнүүдэй һал[...] түхеэрэлгэнүүдые алюминяар [...]тээнэбди. Участогтамнай «ПК-[...]» хоёр электропеэшэн тодхог[...] пээшэнүүднай түхэрээн сууд[...]а алюминии хайлуулжа бай[...]. Тиимэһээ бидэнэр 3 халаанда хубааржа ажалланабди. Коллективээрээ һарадаа 8 тонно шудхалаа хэнэбди. Энэ тиимэшье хүнгэншье хэрэг бэшэ ааб даа. Ганса дүршэл шадабаряар хизаарлахагүйш. Шадабариһаа гадна эдэбхи үүсхэл оролдосо хэрэгтэй. Хамта хүдэлдэг нүхэдни — Александр Васильевич Москвитин, Владимир Васильевич Кравчук, Юрий Александрович Филиппов гэгшэд габшагайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг хүнүүд юм. Эдэ нүхэдни мүнөө үе сагай хүдэлмэришэндэ табигдадаг эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусамаар ажаллажа байдаг мэргэжэлтэд юм. Тэдэнэр даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалга мэдэрэн, хараалагдаһан түсэбүүдээ нэгэ жэгдэ дүүргэдэг зэншалтай болонхой. Хүдэлмэришэн бүхэн халаандаа 12 вентиляторнуудые алюминяар шудхажа, һайн шанартайгаар бүтээнэ. Тиигэжэ хэһэн хүдэлмэриимнай үрэ дүн түрүүшын шалгалгаар, голодоһогүйгөөр тушаагдана ха юм.

Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойдо зорюулагдан, байгша оной эхинһээ завод доторнай дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эршэмтэй хабаадалсаад, цехэйнгээ түрүү коллективүүдэй тоодо орожо шадаа һэмди. Тиигэжэ хараалагдаһан хахад жэлэй түсэб болон абаһан социалис уялгануудаймай сум дүүргэгдээ. Оролдосотой һайн ажалнай цехэй, мүн заводоймнай коллективэй гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ гориһоор нүлөөлөө һэн.

Үнгэрһэн 6 һарынгаа хүдэлмэриин дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, үшөөшье үндэр амжалта туйлаха арга боломжо бидэндэ байгаа гэжэ элирнэ. Партиин ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр заводоймнай хүдэлмэришэн бүхэн далижан, шэнэ амжалтануудые туйлахаар зоригжонхой. Үйлэдбэриингөө ашаг үрые дээшэлүүлхын тула ажалай журам, ниитын ёһо гурим һайжаруулан, түхеэрэлгэнүүдые нарижуулан оньһожоруулжа эхилһэнэй ашаар заводоймнай коллективэй ажалай бүтээсэ дээшэлээ. Гэбэшье бүхы арга боломжонуудай гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдээ гэхын аргагүй. Цехтэмнай тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүд мүнөө үеын үйлэдбэриин технологическа эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусанагүй. Мүн ажалай журамайшье талаар цех дотормнай дутуу дунданууд бии. Эндэһээ тобшолол хэбэл, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл олон гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Заводтомнай бүтээгдэһэн продукци ороноймнай алишье буланда хэрэглэгдэхэһээ гадна, хилын саагууршье мэдээжэ болонхой. Манай электродвигательнүүд СЭВ-эй бүхы оронууд, мүн Англи, Франци, Итали, ФРГ, Бельги, Япон болон бусадшье хари гүрэнүүдтэ эльгээгдэдэг. Бидэнэй бүтээдэг продукциин бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ иимэ мэдээжэ болоһондо ехэ урмашамаар.

Арадайнгаа ажахын улам саашадаа һалбаран хүгжэхын түлөө, дэлхэй дээрэ хэтэ мүнхэдөө амгалан байдалай тогтохын түлөө бидэ, хүдэлмэришэн анги, бүхы хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэ уялгатайбди.

В. ВЛАСОВ,
«Электромашина» заводой шудхалгын цехэй бригадир.

[...]РАЙ СУГЛААН

[...]дуудые бодхоог[...] хэргы бариг[...]улинай онгосо[...]эдо нарин при[...]үтээгшэдтэ ме[...]. Тэрэниие «ин[...]эмэн» гэжэ дэ[...]гүй. Шэрэм ба [...]лгаар, түмэрэй [...]абалгаар манай [...]дээрэ түрүү һуу[...]ри эзэлдэг юм. Һалбариин продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн манай ороной экономическа хүсые тодорхойлдог байна.

Металлургын үдэртэ зорюулагдажа, июлиин 13-да Москвада болоһон баярай суглаан дээрэ энээн тухай хэлсэгдээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ һууба.

СССР-эй хара металлургын министр И. П. Казанец, СССР-эй үнгэтэ металлургын министр П. Ф. Ломако элидхэлнүүдые хээ. (ТАСС).

ГУРИЛ ГАРГАНА

Ургамал сэсэглэжэ байха үедөө эгээл шэмэ ехэтэй байдаг юм. Энэ хаһые хараадаа абажа, Кабанскын районой Хандалын совхозой хүдэлмэрилэгшэд сэсэглэжэ эхилһэн хара тарягаа сабшажа, АВМ агрегадта абаашаад, витаминтай ногооной гурил гаргажа эхилбэ. Фофоновой отделениин дүршэл ехэтэй механизатор Иван Казанович Балдаев силос хуряадаг комбайнаар хара таряа хадана. Автомашинын жолоошод Александр Петрович Пермяков, Владимир Фомич Ушаков гэгшэд комбайнине һаатуулхагүйе оролдон, габшагай шангаар хүдэлнэ.

Дубинино тосхондо тодхогдоһон АВМ-1,5 түхэлэй агрегадые дүршэлтэй машинист Николай Алексеевич Бусовиков даадаг юм. Эндэ ахалагша классай һурагшад Саша Максимов Витя Пермяков хоёр ажаллахадаа, гараһан түрүүшын табин тонно гурил мэшээглэжэ, амбаарта хадагална.

Мүнөө жэлдэ энэ ажахыда 400 тонно витаминтай ногооной гурил татагдаха юм.

Н. ДАМБАЕВ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Хоринн районой Үдын совхозой сабшалан дээрэ табан звено гараад, хүдэлжэ байна. Эдэнэй дундаһаа дүй дүршэлөөр баян луговодууд Николай Агеев, Лука Вандэнцин, Ринчиндоржо Маланов, Цырендоржо Юндунов, Фанид Фахурдинов гэгшэд болоно. Тэдэнэр даажа абаһан участогуудаа хабартаа уһалаад, зундаа ургаһан ногоогоо өөһэдөө сабшадаг юм.

Үдын совхозой баруун урда табан модоной газарта Үдэ мүрэнэй эрьеэр Наран гэжэ газарта Николай Яковлевич Агеевэй хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй звено байрланхай.

— Үглөөнһөө һурилжэ залхамнай,— гэжэ Николай Яковлевич хөөрөөгөө эхилнэ. —Манай звено хүсэд оньһожоруулагданхай. Звенодо 15 хүн хүдэлнэ. Манда 4 трактор, үбһэ хуряалгада хэрэгтэй бүхы техникэ даалгагданхай юм. Эртээнһээ тэдэнээ заһабарилаа һэмди. Мүнөө техникэмнай һаадгүйгөөр хүдэлгэгдэнэ.

Тус звенодо тэртээ ажалгүй һуужа шададаггүй пенсионернүүд Яков Николаевич Агеев, Иннокентий Александрович Бурков, Евгений Викторович Скворцов гэгшэд залуушуулда үльгэр жэшээ харуулан хүдэлнэ.

— Совхоз 2530 центнер сабшалантай. Тэрэнэй 1425 гектарынь уһалагдадаг юм. Байгша ондо ногоон тиимэшье һайн бэшэ. Уһалжа байһан газарһаа ногоон абтахал байха. Звеногой гэшүүдтэ һайнаар хүдэлхэ арга боломжонуудые байгуулхын тула совхозой дирекциин, партийна, профсоюзай, комсомолой комитедүүдэй зүгһөө хэрэгтэй хэмжээнүүд абтаа,— гээд совхозой ахамад агроном Николай Николаевич Халматов хөөрэнэ.

Совхозой хэдэн звенонууд дээрэ ябажа харахада үбһэшэд Оронгын сомоной, Кабанскын районой Селенгинскын поселково Соведүүдэй гаргаһан үүсхэлые тэдэнэр халуунаар дэмжээд, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын түлөө хүн зониие олоор хабаадуулха зорилготой ажаллажа байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: үбһэшэд гар хажуураар үбһэ сабшана. Звеное даагша Николай Агеев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

К. У. ЧЕРНЕНКО Х. ПЕРЕС де КУЭЛЬЯРТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяртэй июлиин 13-да Кремль соо уулзаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Хани барисаанай, бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын гол асуудалнууд, эб найрамдалые бэхижүүлгын аша туһада тэдэниие шиидхэлгэдэ ООН-ой ямар үүргэ дүүргэдэг байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Советскэ Союз уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха хараа шэглэлээ залан сэхээр бэелүүлнэ гэжэ К. У. Черненко тэмдэглэбэ. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ мүнөө үедэ СССР-эй бэелүүлжэ байдаг түбхын түрүүшын шухала зорилго болоно. Энэ шухала зорилгые шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангаха зорилготой совет тодорхой дурадхалнуудта К. У. Черненко гол анхаралаа хандуулһан байна.

Бүхы шэглэлнүүдээр урагшаа дабшалга, эдэ дурадхалнууд соо хараалагдаһан зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалга дайнай аюулые һуларуулхаһаа гадна, асари ехэ мүнгэ зөөриие хүн түрэлтэнэй урда табигдаһан экономическа ба социальна хүгжэлтын зорилгонуудые, тэрэ тоодо хүгжэжэ байгаа оронуудта туһаламжа үзүүлхэ гэһэн асуудалнуудые шиидхэлгэдэ элсүүлхэ арга олгохо байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, дэлхэй дээрэхи түгшүүрилые һуларуулха талаар Советскэ Союзай гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудые Х. Перес де Куэльяр һайшааба. Тус эмхиин Уставай уг зорилгонуудтай, гол ёһонуудтай тааралдуулан, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ООН-ой оруулдаг хубитые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Дайнай аюулые, хёмороо зүришэлдөөнүүдые усадхахын, гүрэнүүдэй эрхэ сүлөөтэйгөөр, бэеэ дааһан байдалтайгаар хүгжэлгые хангахын тула ООН-ой арга боломжонуудые эдэбхитэйгээр хэрэглэхэ шухала гэжэ К. У. Черненко, Х. Перес де Куэльяр тэмдэглэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые эбзэй ёһоор гуримшуулгын, Кипртэхи, Түбэй Америкэдэхи байдалай, Афганистандахи үйлэ хэрэгүүд тушаа асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Бусад оронуудай ниитын-политическэ байгуулалтые буруу һургэхэ зорилготой али бухы ябуулгануудые, терроризмые гүрэнэй политикын хэмжээндэ гаргаха гэһэн һэдэлгэнүүдые эрид буруушаажа байһанаа совет тала мэдүүлээ.

Эб найрамдал болон гүрэнүүдэй хоорондохи бүтэмжэтэй һайн харилсаае бэхижүүлгын зэмсэг болодог ООН-ой үүргые дээшэлүүлхэ талаар Советскэ Союзай гаргадаг хүсэлэл оролдолгонуудые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байһан тухайдаа К. У. Черненко элирхэйлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ О. А. Трояновский, ООН-ой Генеральна секретариин орлогшонор Б. Уркварт, В. А. Устинов, Д. Кордовес хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

«РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ХЭЛХЕЭ ХОЛБООШОН» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хэлхеэ холбооной талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлдэ үнэн сэхээр ажаллаһанайнь түлөө «РСФСР-эй габьяата хэлхеэ холбоошон» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ

Намсараева Тамара Батуевнада — Мухар-Шэбэрэй районой хэлхеэ холбооной узелай таһагай начальник.

Панкрашкина Лариса Анатольевнада — Улаан-Үдын телеграфно-телефонно станциин телеграфистка.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **М. ЯСНОВ.**
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Х. НЕШКОВ.**

Москва, 1984 оной июлиин 11.

Хүдөө ажахын ШЭНЖЭЛЭЛ

ТОДОРХОЙ ТОБШОЛОЛ ХЭРЭГТЭЙ

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин гаргаһан бюллетениин ёһоор, энэ жэлэй июлиин 1-нэй байдалаар республикамнай гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэбые 94 процент, һү—102, үндэгэ—100,3 процент дүүргээ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи шиидхэхы жэлэй түрүүшын 6 һара үнгэрбэ. Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, байгша оной июлиин 1-эй байдалаар республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые бэелүүлжэ шадаагүй. Тусхайбал, үнгэрһэн зургаан һарын дүнгөөр бэлэдхэлэй пунктнуудта 20732 тонно мяхан тушаагдажа, даабари 94 процент дүүргэгдээ. Тиин нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулжа үзэхэдэ, 1443 тонно мяхан багаар худалдагдаа. Загарайн, Кабанскын, Прибайкалиин, Хориин районууд мяха тушааха түсэбөө дүүргэжэ шадангүй, республикаяа хойшонь татаба. Энээнтэй хамта үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй зэргэсүүлхэдэ, зарим районууд тэрэ тоодо: Бэшүүрэй, Загарайн, Кабанскын, Ахын, Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Хориин районуудай ажахынууд мяха худалдалгаяа ехээр доошолуулаа.

Дээрэ дурсагдагша районууд бага шэгнүүртэй, һайса таргалуулагдаагүй мал мяханда тушааһандаа иимэ байдалда ороо. Баргажанай, Хурамхаанай районудһаа мяханай комбинадта абтаһан үхэр бүхэниинь 284 килограмм, Ахаһаа ороһониинь 275, Захааминһаа — 296 килограмм болоо. Бэшүүрэй районой тушааһан гахай бүхэнэй шэгнүүрынь оройдоол 50 килограмм татаа. Хони олоор үсхэбэрилдэг Хяагтын, Загарайн, Хориин, Зэдын районуудай колхоз, совхозуудһаа асарагдаһан хонин бүхэнэйнь шэгнүүр дундада зэргээр 23—27 килограмм болоһон байна. Дурсагдагша районуудай ажахынуудтай адлирхуу эрхэ байдалда хүдэлжэ байһан Түнхэнэй, Баргажанай, Хойто-Байгалай, Яруунын районууд мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые холо үлүүлээ.

Хүн зоной хубиин ажахынууд мяха худалдалгаяа эршэтэйгээр ябуулна. Эдэнэр үнгэрһэн энэ хугасаа соо дүн хамта 477 тонно мяха тушааһан байна. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 6 дахин ехэ болоно.

Республикамнай гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые 102 процент бэелүүлжэ шадаа гэхэ гү, али урда жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 5 процентээр сагаан эдеэ гүрэн түрэдөө ехээр тушаагаа.

Гэхэтэй хамта Баунтын, Яруунын, Кабанскын, Сэлэнгын районууд энэ жэлэй 6 һарынгаа даабариие дүүргэжэ шадаагүй. Тиимэһээ мүнөө зунай элдин сагта үнеэдэй һү шэмыень нэмээхэ гээшэ хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, малшадай нэрэ хүндын хэрэг мүн болоно.

Байгша оной үнгэрһэн зургаан һарын туршада республикымнай шубуушад амжалтатай хүдэлжэ гараа. Гансал Улаан-Үдын районойхид гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэнгүй үлэшоо. Эндэ Сотниковско шубуунай фабрикын коллектив зэмэтэй. Эдэнэр энэ хугасаа соо бэлэдхэлэй пунктда 33 миллион 303 мянган үндэгэ тушаажа, даабаряа 91 процент дүүргээ.

Хубиин ажахынуудһаа нооһо тушаан абаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Июлиин 1-нэй мэдээгээр республика дүн хамта 402 центнер «сагаан алта» гүрэндөө худалдажа, зургаан һарынгаа түсэбые 49 процентээр үлүүлээ. Илангаяа түсэбэй дүүргэлтэдэ, Хяагтын, Хурамхаанай, Сэлэнгын, Захааминай хүн зон хубитануудаа ехээр оруулба.

ХОНИ ХАЙШАЛАЛГАЯА САГ БОЛЗОРТОНЬ ТҮГЭСХЭЕ

[...]ЛЯАБАРТА ХҮЛГӨӨТЭЙ

[...]уурииһаа 2—3 [...]рта оршодог, [...]хан байгаали[...] гэжэ газарай [...]дэбисхэр дээрэ [...] хони хайша[...]да үглөөнэй 9 [...]ромашинкануу[...]анаан, хонидой [...]ибүүдэй энеэдэ, [...] зэдэлнэ.

[...]алалгын пунк[...]ыренжап Жам[...]имитов ехэ сү[...]үдэй асарһан [...]э, томо дэбтэр [...]элэхэ зуураа: [...]га хүлеэд гэхэ [...]а. Тиишэ ошо[...]адтаймнай та[...]игты. Тииһээр [...]об,— гээд, ноо[...]э бишыхан ба[...]

[...] хэнэй хай[...]н бэ даа, хэды [...]гэжэ асууна. [...]в Сашын. 3 хо[...]басаган харюу[...]үлһэн ноохоёо [...]адта абаашана [...]кэ нэрэтэйбши? [...]класста орооб[...] асуухадамнай,

[...]... Банзарха[...] класста орооб, [...]алгада түрүү[...]эл хабааданаб.,

Хонишон Лидия Чимитовна Жанчиковагай отарын 676 хурьгад энэ үдэр хайшалагдажа байгаа. Хайшашадай олонхинь һургуулиин һурагшад. Мүнөө дээрээ 60—70 һурагшад ажаллана. Һүүл тээһээ, хонидой олон болоходо, арбадахи класс дүүргэгшэд ерэжэ туһалалсаха юм. 6—9-дэхи классуудай һурагшад хуу баранбаал эндэ. Багануудынь нооһо зөөгшөөр, нооһо илгагшаар, хайшашадаар, тогоошодой туһалагшадаар, харин шамбай шурануудынь хони барижа үгэгшэдөөр —хараад үзэхэдэ, бултадаал сүлөөгүйгөөр ажаллажа байнал.

Комсомолец Александр Цыденов ехэшүүлэй дунда шалгарагшадай тоодо оронхой. Тэрэ нэгэ үдэр соо 50—60 толгой хони хайшална. Саша һургуулида һуража ябахадаа, жэл бүри хони хайшалалгада хабаададаг һэн. Бүри 5-дахи класста нооһо зөөгшөөр хүдэлөө юм. Харин нёдондо жэл шалгаржа, чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Тиихэдэ Содном Доржиев, Александр Хантаев гэгшэд мүн лэ нүхэрһөөнь гээгдэхэгүйе оролдоно. Буряадай хүдөө ажахын институдай 3-дахи курсын студент Саша Хантаев жэл бүри, амаралтынгаа үедэ түрэл совхоздоо ерэжэ, хони хайшалалгада, үбһэ бэлэдхэлгэдэ туһалалсадаг байна.

Нёдондо арбадахи класс дүүргээд, мүнөө Хэжэнгын 10-дахи СПТУ-да һуража байһан Баир Галсанов баһал түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана. Үнгэрһэн жэл Баир һурагшадай дундаһаа шалгаржа, хони хайшалалгаар совхозой чемпион болоһон юм. Энэл СПТУ-гай һурагша Элбэг Ямпилов мүн лэ һайн дүнгүүдые туйлажа ябана.

Һурагшадай дундаһаа Хэжэнгын дунда һургуулиин 10-дахи классай Баяр Бороев, Түмэн Доржиев, Хэжэнгын найман жэлэй һургуулиин 8-дахи классай һурагша Даша Рабданов гэгшэд мүнөөдэр түрүүлнэ.

Хэжэнгын дунда һургуулиин ород хэлэ, бэшэгэй багша Анна Найдановна Цыдыпова һурагшадаа ударидана. Иимэ эмхи, гурим һайнтайгаар, оролдосотойгоор саашадаа ажаллаа һаа, эдэнэр хараалһан болзорһоонь урид хүдэлмэреэ дүүргэхэдээшье болохол.

Х. ДАМПИЛОВА.
Хэжэнгын район.

НЭГЭ ДОРОО

Борьёогой совхозой түбэй хонинай комплексын «П» үзэгэй түхэлэй шулуун мантан байра соо хонидой ноохо хайшалалга түлэг дундаа ябажа байба. Абаһаар харахада, ажал эмхитэй, аали намдуухан, юрэ гэшхэлжэ ябаһан гү, али миин зогсожо байһан хүн огто үгы. Хуу булта эбтэй хүдэлмэриин эршэдэ абтанхай, машинкануудай нэгэ жэгдэ таршаганаан замханагүй.

— Мүнөө жэлнай онсо. Анхандаа 3 ондоо газарта, муу байра байдалда хонёо хайшалдаг һэмди. Харин мүнөө бүхы 49 отара нэгэ дороо хайшалагдахань. Хайшалагшад хоорондоо зайтайгаар түбхинэнхэй, бэе бэедээ һаад хэнэгүй. Һалхи, бороодо сохюулха гэжэ айлтагүй. Байра үргэлжэдөө шэллэгдэнхэй. Үшөө һайн талань гэхэдэ, бороотой үедэ нүгөө талын байрада хонид уридшалан оруулагдана. Иигэжэ ноохониинь нороногүй, хайшалалгада һаад ушаруулагданагүй, гэжэ хони хайшалалгын пунктын хүдэлмэриие эмхидхэгшэ, совхозой профкомой түрүүлэгшэ А. Г. Курилов хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэбэ.

Газаа нэбтэ сохимо бороон ороно. Теэд һанаа зоболто юун байхаб? Үшөө гурба мянга шахуу хонин хушалта доро ха юм. Совхозой 3-дахи отделениин зуһаг хонидой отарые даагша Галина Очировна Базарова сэдьхэлээ хүлгэнги, хүхюутэй:

— Бэрхэнүүд байна даа, хайшалагшаднай. Хуу дүйтэйнүүд. Хахад үдэр соо хонидни нажарайнгаа «тэрлиг» үмдэжэрхибэ. Мүнөө Дээдэ Сагаан-Сутай гэжэ газарта хүбүүдээрээ туужа ошохом. Хонидоо шунгуулаад лэ гэр тээшээ бүмбэрэлдэхэмнай...

Эхэ хонид, зуһагууд, түлгэнүүд ами аминдаа хайшалагдана. «Хайшалагшын буланда» үлгөөтэй харуулан ойлгуулгын зүйлнүүд соо социалис мүрысөөнэй, шагнал хубааралгын гурим, хэд хонишодой, ямар сагта хонидоо туужа асарха тухай дууһан заагданхай. Июлиин 1-дэ, 2-то туршалгын хайшалалга хэгдэһэн һаа, 3-һаа эхилээд шухала энэ хүдэлмэри халуу хэһэдаа ороһон байна. Гурбан отделениинүүдэй хонишод, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, жолоошод, механизаторнууд, электригүүд—дүн хамта 180 хүн хонинной ноохо гүрэндэ тушааха талаар совхозойнгоо уялга, зорилгонуудые бүри мүһэн дүүргэхээр гүйсэд эрмэлзэлтэй. Эдэнэй 42-ынь һурагшад юм. Гэбэшье һурагшадай олонхинь ноохо зөөхэ, илгаха, складта тушааха хүдэлмэридэ хабаадана. Складыншье хажуудаа, амяараа байра соо тиимэһээ холо газарта зөөлтэ, нобшоролго, унжагайралга гэжэ байхагүй, ехэл аятай юм байна. Эдир хайшалагшад соохоо Олег Куриловые, Николай Рабдаевые нэрлэлтэй. Эдэмнай үдэрэй туршада тус тустаа 40—50 хони хайшална. 8-дахи классай һурагша Олег Черкасов, 6-дахида ороһон Радик Хайдуков гэгшэд ерэхэ жэлдэ бэрхэ хайшалагшадай тоодо орохо ёһотой.

Ехэшүүл соохоо хайшалалгын эхинһээ июлиин 6 болотор 249 хони хайшалһан А. Сосоровые, тус тустаа 232, 191, 187, 175 хони хайшалһан Ш. Имеевые, В. Бальчуговые, М. Чойбоновые, А. Афанасьевые һайшаан магтамаар. Түргэн шумууһан хүдэлсэтэй, гэхэ зуура болгоомжотой наринаар, «эльбэн һагад» гэмээр хони хайшалжа байһан эгээл иимэ нүхэдэй ашаар Борьёогой совхоздо дүн хамта 28 мянган хонин мүнөө хайшалагдаха зэргэтэй.

Ажахыда ноохо хайшалалга түрүүшынхиеэ нэгэ доро ябуулагдана.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ ХҮРЭМӨӨР

Манай заводой электрогагнууршадай участок. 1-дэхи цехэй бүридэлдэ ородог юм. Эндэ 26 хүдэлмэришэн тоологдоно. Хоёр бригада боложо хубааранхайбди. Эдэнэрэй 3-нииинь партиин гэшүүдбди. Тиигэбэшье коммунистнууд ажал хэрэгтээ, ажабайдалдаа хандасаараа суг хүдэлдэг нүхэдтөө ёhото жэшээ харуулжа, бригада, участок болон цехэйнгээ бүхы талын асуудалнуудые шиидхэхэ ябадалда горитой хубитаяа оруулдаг гээшэ.

КПСС-эй гэшүүдэймнай нэгэн гэбэл, Владимир Перфильевич Холмогоров болоно. Энэ нүхэрэймнай партиин зэргэдэ орохоор арбаад шахуу жэл үнгэрөө. 1964 онhоо заводто хүдэлнэ. Түрүүн слесарь байhан. Удаань электро-гагнууршан болгогдоhон намтартай. Һүбэлгэн, уран, оролдосотой hэн тула шэнэ мэргэжэлээ түргэн шудалжа шадаа hэн. Гагнууриин ямаршье орёо хүдэлмэри ядамаггүйгөөр хэдэг мэргэжэлтэдэй нэгэн гэжэ элирэнхэй. Мүнөө тэрэ 40 хүрөө. Хүнэй ажаллаха, хүдэлхэ, өөрынгөө шадабари гүйсэд дүүрэнээр харуулха хаhа. Владимир Перфильевич ёhотойл түрүү, бэрхэ хүдэлмэришэн мүн. Ажалдаа нэгэтэшье хожомдодоггүй, огто голодоhогүйгөөр хүдэлдэг. Заводто үнинhөө хойшо ажалладаг нимэ коммунистын үгэ хүндэтэй байнгүй яахаб. Мүн түрүү хүдэлмэришэн hурган хүмүүжүүлэгшын уялга шадамараар бэелүүлжэ байдаг. Энэмнай ажалдаа жэшээтэ hайнаар хандахынгаа, хажуугаар ниитын хэрэгтэ үнэн зүрхэнhөө оролсожо хабаадалсадаг, түрүү хараа бодолтой байhанаа бодото байдалаараа элишэлдэг гээшэ. Мүн шадамар бэрхэ агитатор юм. Юрэ, минии хөөрэлдөө үнгэргэжэ байгаашье hаа, тэрэнэй нэгэ hонин талыень оложо, хүдэлмэришэдэй анхарал татаадхидаг, хүнэй сэдьхэл бодолдо сараа үлөөхые оролдодог байна. Мүн уран гоёор зуража шададаг. Тиимэhээ ханын газетэ гү, али «сахилгаан», «дайшалхы» хуудаhа гаргалсаха хэрэгтэ хабаадалсадаг. Эдэбхитэй, ниитын хэрэгэй түлөө ходо хам оролсожо байдаг хүдэлмэришэн сэбэр, сэхэ зантай. Тиимэhээ хүндэ тэрээн тухай hанал бодолоо нюуртань хэлэдэг гээшэ. Иимэ коммунист суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө сэдьхэл бодолдо, хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгүүдтэ нүлөөлдэг байна бшуу.

Участогтамнай хүдэлдэг үшөө нэгэ партиин гэшүүн гэхэдэ, А. Г. Димов болоно. Энэмнай манда үнинhөө хүдэлжэ байhан хүн. Мэргэжэлээ гүйсэд шудаланхай ааб даа. Партиин гэшүүн болоhоорошье үнинэй. Үгтэhэн даалгабари саг болзор соонь наринаар дүүргэдэг. Тиимэhээ Андрей Григорьевичто үргэлжэ саг зуурын даалгабари үгтэдэг.

Би өөрөө 1964 онhоо энэ заводто хүдэлнэб. Энэл жэлдэ үшөө сэрэгэй уялгата албанда ябахадаа, коммунист болоо hэм. Тус предприятида ажалда ороходоо, электро-гагнууршанай мэргэжэл шудалжа захалаа бэлэйб. Ажалhаа таhалгаряагүйгөөр hуража, техническэ дунда эрдэмтэй болгодоо юм. Эндэ хүдэлжэ байха үедөө 7 шахуу жэлэй туршада транспортна цехэй хүдэлмэрые хүтэлбэрилөө hэм. Тиигэжэ хүнүүдтэй харилсаха, хэнтэй яажа, хайшан гэжэ хөөрэлдэхэ гэхэ мэтэшэлэн шухала юумэнүүдтэ бага зэргэ hурагдаhан гээшэ. Мүнөө участогайнгаа мастераар хүдэлнэб. Хэнэйшье мэдэhээр, иимэ тушаалтай хүн үйлэдбэриин эгээн доодо шатын хүдэлмэри эмхидхэгшэ, хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагша мүн бшуу. Тиимэhээ даажа байhан ажалдаа харюусалгатайгаар, шадамараар хандаха гэжэ оролдодогби.

Би мүнөө эндэ цехэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ хадаа профкомой гэшүүдтэй хамта бэелүүлжэ байгаа ниитынгээ хүдэлмэри дээрэ тобшохоноор тогтохо хүсэлэнтэйб. Цехэй профсоюзай организацида 164 гэшүүн тоологдоно. Тиихэдэ профкомоймнай бүридэлдэ 9 хүн hунгагданхай. Эдэнэрнай бултадаа шахуу ажал дээрээ хүндэтэй, ниитын хэрэгтэ үнэн зүрхэнhөө оролдожо ябагшад мүн.

Жэшээнь, залуу хүдэлмэришэн Анатолий Мушаковто ниитэ-соёлой хүдэлмэри даалгагданхай. Энэ нүхэрнай уран hайханай зохид-зохид кинофильмнүүдэй харуулагдахаяа, театрнуудта ямар hонин зүжэгүүдэй табигдахаяа байhые мэдээд, эдэ бүтэдые хараха хэрэг эмхидхэдэг юм. Тиихэдэ цехэймнай хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд декабристнуудта зорюулагдаhан дурасхаалта газарнуудаар аяншалжа байнхай. Һаяхан Новоселенгинск ошожо ерээ hэмди. Бүри hаяар Петровский Завод хотодо эмхидхэгдэhэн декабристнуудай музей хараха, тэдээндэ зорюулагдаhан дурасхаалта газарнуудтайнь танилсаха хүсэлтэйбди. Залуу нүхэрнай эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ ушарта гол үүргэ дүүргэнэ. Хамтын хэрэгэй түлөө оролдожо ябадаг А. Мушаковой hаяшаг партиин гэшүүндэ абтаhаниинь гайхалгүй. А. А. Васильевада социальна страховаанай секторэй хүдэлмэри даалгагданхай. Энэмнай тэрэ уялгаяа шадамараар бэелүүлжэ шададаг хүн. Юуб гэхэдэ, цехтэ ажалладаг хүдэлмэришэдэй бэеэ эмшэлүүлхэ талаар эрилтэнүүд дууhан тооной хангагдажа, курортдо ошохо путевконууд саг соогоо олдодог гээшэ. Тиихэдэ профкомой гэшүүд А. Таракановский, И. И. Катаманов болон бусад мүн лэ ниитынгээ даабари эдэбхи түгэсөөр бэелүүлдэг юм. Тодорхойлон хэлэхэдэ, ниитын, олоной хэрэгэй түлөө оролдодог хүнүүд лэ бодото ажал хэрэгүүдээрээ жэшээ болон, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр, эрхилэлсэнэ, ябуулалсана бшуу.

Манай участогта хоёр бригада бии гэжэ дурдаа hэм. Тэдэнэймнай нэгые Ю. М. Губко ударидадаг. Тус коллективэй гэшүүд энэ оной 1-дэхи кварталай дүүрээд байхада, гурбан hарын хүдэлмэриин түлөө мүнгэн шангаа эб найрамдалай жасада оруулая гэhэн үүсхэл гаргаа бэлэй. Эдэнэрэй дэмбэрэлтэ удха түгэлдэр хэрэгые нүгөөдэ участогаймнай бригадынхид дэмжэн абаhан юм. Тиигэжэ энэ хоёр коллективэй гэшүүд оролдосото ажалаараа олоhон шангаа эб найрамдалай нангин хэрэгтэ зорюулба бшуу. Энэ ушар хадаа хүдэлмэришэдэймнай эдэбхитэй, түрүү эрмэлзэл зоригтой байhанай тодо hонор гэршэ мүн.

Россиин гүрэндэ Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойе угтуулан, районой предприятинуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ заводоймнай коллектив нэгэдэхи hуури эзэлбэ. Энээндэ манай цехэй, участогай хүдэлмэришэдэй хубита бии. Тииhээ тиитэрээ ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, ниитын хүдэлмэри шадамараар бэелүүлдэг коммунистнуудай оруулhан хубита ехэ. Иигэжэл эндэ дурдаhан коммунистнууднай хододоо эдэбхитэй, түрүү ябаха үүргэеэ дүүргэжэ, партиин гэшүүнэй нэрэ хүндые дээрэ үргэн ажаллана, ажаhууна гээд онсололтой.

Н. ЖИБОЕДОВ,
«Электромашина» заводой гагнууршадай участогай мастер.

ЭДЭБХИТЭЙ ТУҺАЛАГШАД

Онохойн модоной промышленна комбинадта 2,5 мянган хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад хүдэлдэг юм. Энэ предприятиин дүрбэн участок, зургаан цех арадай ажахын, мүн хүн зоной ажаhуудалай үргэн хэрэглэлэй элдэб янзын продукци үйлэдбэрилдэг.

Комбинадай экономикын хүгжэлтэдэ партийна организациин нүлөөлдэг үүргэ нилээд ехэ ааб даа. Коллективэй гэшүүдые коммунис ёhоор, ажалай болон ёhо заншалай талаар болбосоролтой байхаар хүмүүжүүлхэ асуудалда илангаяа ехэ анхарал тэрэ хандуулдаг байна. Энэ ушарта «Знание» бүлгэмэй эхин эмхи хүнүүдэй дунда ойлгууламжын үргэн хүдэлмэри ябуулдаг шуу. Тэрэнэй хүдэлмэри тодорхойгоор түсэблэгдэдэг, хаана хэнэй хэзээ лекци уншаха үдэр тусхай график соо зэа.агүй заагдаhан байдаг.

Хэнэйшье мэдэhээр, эхин эмхиин, тэрэнэй бюрогой ажал ябуулгые комбинадай парткомхүтэлбэрилдэг, түсэбыень заседани дээрэ баталдаг юм. Эмхиин бюрогой заседани hара бүхэндэ нэгэ дахин зарлагдажа, тэндэ саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд зүбшэгдэнэ, методическа заабаринууд, лекци уншалгын тематика тодорхойлогдоно. Тэрэ тематика КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй материалнуудhаа эшэ үндэhэ абадаг байна.

Энэ эмхи 40 гэшүүдтэй. Жэлэй эхинhээ хойшо эдэ лекторнүүд 300 шахуу лекци уншаhан байна. Тиихэдээ hургуулиие шэнэдхэн хубилгаха асуудалаар олон хөөрэлдөө үнгэргэбэ. Н. Д. Кобылкина, Н. Т. Маслов, Л. И. Дормидонтов, Л. Я. Алексеева гэгшэдэй уншаhан лекци ойлгосотой, мүнөө үе сагай, мүн предприятиин үйлэдбэриин хэрэгтэй, коллективэй ажабайдалтай нягта холбоотой байдаг гэжэ онсолмоор.

Ц. ЦЫБАНОВ.
Загарайн район.

МҮНӨӨДЭР—МЕТАЛЛУРГЫН ҮДЭР

ДҮЛЭТЭ УРАСХАЛАЙ ХҮСӨӨР

КПСС-эй XXVI съездын болон партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө оншото халуун ажалай оршон байдалда бидэ, металлургнууд, заншалта hайндэрөө угтабабди. Ороной арадай ажахын асари ехэ зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ металлургнуудай оруулха хубита ехэ. Юуб гэхэдэ, арадай ажахын бүхы hалбаринуудые бидэ түмэрөөр хангадаг гээшэбди.

Урданайнгаа заншалта гуримаар бидэ, өөhэдынгөө hайндэрые угтахадаа, ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые согсолнобди. Эдэ дүнгүүдээр харабал, 1984 оной түрүүшын хахад жэл соо заводоймнай металлургнууд арадай ажахыда түсэбhөө гадуур 25 тонно шэрэм, 123,5 тонно үнгэтэ металл, 377 тонно шудхамал түмэр хэрэгсэлнүүдые үгэhэн байна.

Эрдэм техникын түйлалтануудые, шэнэ технологи болон ажалай түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ хэмжээнүүдые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлhэнэй ашаар энэ хугасаа соо 75,7 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо абтаhан, 207 тонно хара ба 48 тонно үнгэтэ металл алмагдаhан байна. Энэ бүхыдөө 42 мянган түхэригэй алмалтын сэндэ хүрэнэ.

Энэ амжалта түйлаха хэрэгтэ манай эрхим ажалшад, коллективүүд ехэ хубитаяа оруулhан байна гээшэ. Энэ жэлэй түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудые дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ зэд шудхалгын цехэй коллектив түрүүлнэ. Энэ цехтэ шэнэ технологи нэбтэрүүлэгдэжэ, түрүү оньhон техникэ тодхогдоно. Тус коллектив түрэл заводойнгоо 50 жэлэй ойе эрхим амжалтатайгаар угтажа байнхай. Социалис уялгануудаар хараалагдаhанай ёhоор, тэдэнэр түсэбтэ даабариhаа гадуур 123,5 тонно үнгэтэ металлай шудхалаа хэhэн байна. Эндэхи түрүү участогые нэрлэбэл шудхалгын участок болоно. Тус участогта 20 гаран жэлдэ бригадые толгойлон Борис Михайлович Федотовский хүдэлдэг юм. Тэрэнэй дүрэ зураг заводоймнай Ажалай Алдар Солын галерейдэ үлгэгдэнхэй. Эрхим мэргэжэлтэ, оролдосотой бэрхэ хүдэлмэришэн Борис Михайлович ажалайнгаа баян дүршэлдэ залуушуулые hургана.

Шудхалгын үйлэдбэриин ёhотой дүршэлтэй хүн гээд манай заводто Ажалай Алдар Солын III шатын орденто хүдэлмэришэн Дондок Гатапович Ламожаповые нэрлэдэг. Металл хайлуулгын технологиие гүйсэд шудаланхай. Энэ түрүү хүдэлмэришэн 1981 ондо мастераар томилогдоhон юм. Тэрэ гэhээр ударидадаг участогынь ганса цех соогоо бэшэ, мүн завод соогоо үндэр бүтээсэтэ ажалаараа, ажалайнгаа нарин журамаар мэдээжэ болон суурханхай. Мүнөөшье нэгэдэхи классай мастер Д. Г. Ламожаповай участок жэгдэ hайнаар, эршэтэйгээр ажаллажа, гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудаа саг үргэлжэ дүүргэдэг юм. Шудхалгын үнинэй дүршэлтэ хүдэлмэришэдэй нэгэн Елена Ивановна Тарасенко энэ жэлдэ 50 наhаяа тэмдэглэхэнь. Тэрэ 17-тойхон залуу басаган ябахадаа, заводто ерэжэ, бүхы наhаяа энэ цехтэ үнгэргэhэн байна. Элдэб ажалда хүдэлөө, ниитын ехэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулаа. Сэдьхэл зүрхөөрөө сэбэр, hайн гэр бүлын эхэ, ажалша бэрхэ хүн юм.

Коммунистнууд Вячеслав Леонтьевич Шидловский, Валерий Александрович Наквасин гэгшэд металл хайлуулгын бригадануудые толгойлдог юм. Наhаараа тэдэнэр залуу зон. Гэбэшье дүршэл шадабаряараа, мэргэжэлээрээ суг хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй болонхой. Гансашье ажалдаа бэшэ, мүн ажабайдалдаашье, амархашье үедөө зохид hайхан зан абаритай, гуримтай хүнэй жэшээ харуулжа ябадаг юм.

Заводой байгуулагдаhаар 50 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ Валерий Родионович Келлерэй толгойлдог булад шудхагшадай комсомол-залуушуулай бригада дабшана. Мүн энэ мүрысөөнэй түрүүшүүлэй тоодо И. М. Гепалов, Н. Н. Водоломов, Ж. Р. Бадмаев, С. Д. Петровский гэгшэдэй ударидадаг бригадануудые нэрлэмээр.

Эршэтэ социалис мүрысөөнэй манлай барин дабшагшадые нэрлэбэл, дүлэтэ мэргэжэл шудалhан вагранщигууд Н. И. Ковалев, Б. Б. Мухлуев, хэбшэд З. В. Цыбикжапов, Т. М. Иванова, кранай машинист З. О. Раднаева, ажалай ветеранууд А. Т. Хренова, слесарь М. К. Вахромеев, электро-слесарь Ф. И. Чуев болон бусад болоно.

Үйлэдбэридөө шэнэ техникэ, түрүү технологи болон ажалай түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлэн хэрэглэхэ талаар абаhан социалис уялгануудаа инженер-конструктор Е. О. Рейзвих, ахалагша ин[...] Левенец, инже[...]тор О. Г. Суса[...] начальник И. М.[...] женер-технолог [...] гэгшэд амжалта[...] дүүргэhэн байна.

Заводой ме[...] цехүүдэй амжал[...] хүдэлжэ байгааш[...] дэхи ажалда дү[...] үшөөл олон [...] шудхалаа хэхэ, [...] үйлэдбэридэ н[...] лаар хэмжээнүүд[...] сэд hайнаар [...] гүй. Заводууд бо[...] нууд хоорондын [...] продукци эльгээ[...] гэгдэнэгүй. Шуд[...] тальнуудые гар[...] түрүү дүй дүр[...] лэгдэнэгүй. Энэ [...] далнууд, үшөөш[...]

Байгша оной [...] арбан нэгэдэхи [...] түсэб болон со[...] нуудые дүүргэхэ[...] металлургнуудай [...] зорилгонууд таб[...] рэнээ дүүргэхын [...] оролдон ажалл[...] гэхэшье байхаб[...]

локомотив-ваго[...] рилгын зав[...]

ЭРХИМЭЭР ХҮДЭЛНЭ

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой металлургнууд гаргадаг продукциингаа шанар нарижуулан hайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа ходо хандуулжа байдаг. Эндэхи булад шудхалгын цехэй Валерий Келлерэй хүтэлбэрилдэг комсомол залуушуулай бригада завод дотороо мэдээжэ болоhоор үнихэнэй. Тэдэнэр хэдэн жэлэй туршада голодоhогүй, эрхим шанартай продукци гаргажа, шанарай талаар эрхим гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Энэ түрүү бригадын хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон түсэбhөө гадуур ажалай бүтээсые 1 процентээр дээшэлүүлхэ гэhэн социалис уялга абаа hэн. Мүнөө тэдэнэр бодото дээрээ ажалай бүтээсые 4 процентээр дээшэлүүлээд байнхай. Бригадынгаа түйлаhан амжалтада булад шудхагшад Б. Красиков, Вл. Келлер С. Черных, А. Глазырин, С. Кульпанич гэгшэд горитой хубитаяа ехээр оруулалсаа.

Зэд хайлуулгын цехэй бригадир ажалай ветеран Борис Михайлович Федотовский предприятиингаа эгээн хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн юм. Олон жэлэй туршада эрхим шанартай продукци гаргаhанайнгаа түлөө «уран гартай мастер» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Мүн тэрэ залуу хүдэлмэришэдэй hурган хүмүүжүүлэгшэ юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Б. М. Федотовский. 2. (Зүүн гарhаа) мастер А. Сидоров, булад шудхагшад С. Кульпанич, Б. Красиков, бригадир В. Келлер, С. Черных, А. Глазырин гэгшэд.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

Совет Ороной [...]

КУБАНИИН ГОЛ ОРООҺО ТАРЯА

КРАСНОДАР. Кубаньда ургаса хуряалгын хүдэлмэри эхилээ. Түбэй болон урда районуудай механизаторнууд намарай орооhоной гол ургамал болохо шэниисэ жэгдэ хададжа, сохижо захалаа, Краснодарска хизаарта намарай шэниисын тарялан 1 миллион 700 мянган гектар болодог юм. Һайн ургаса ургуулагдаа гэжэ түрүүшын дүнгүүд харуулна.

Тимашевско, Каневска болон орооhо тарижа ургуулдаг бусад районуудай хуряалга-зөөлгын 1200 комплекс ба отряд ургаса хуряалга дээрэ хүдэлнэ. Орооhон амяарлагдаhан аргаар хуряагдана. Механизаторнууд эртэ үглөөнhөө үдэшэ орой болотор хүдэлнэ. Ургасын хуряагдаhан полидары сэбэрлэгдэжэ, намарай ургамалнуудые дахин тарихын тула хахалагдана.

Ажахынуудай агрономическа албануудай мэргэжэлтэд, бэлэдхэгшэд шэлдэн хатуу сортын шэниисэ тухай онсо анхарал оролдолго гаргана.

Шэниисын 90 процентнь гүрэнэй амбаарта оруулагдахаар хүлеэгдэнэ.

ЖЭГҮҮРТЭ ЛАБОРАТОРИИН ТУҺАЛАМЖААР

АЛМА-АТА. Эрдэмтэдэй дурадхаhан маршрудаар Алма-Атагай областиин таряашад комбайнуудаа полидо гаргаба.

Самолет дээрэhээ орооhото ургамалнуудай байдалые тодорхойлхо аргатай электронно приборнуудай туhаламжаар эрдэмтэд - гидрометеорологууд Ураал Алтай хоёрой хоорондохи тарялангай талмайе 20 час соо шэнжэлээд, орооhото ургамалнуудые хуряалгын ээлжээнэй карта зохёогоо юм. Ямар болзорто хэды техникэ үгэхэ тухай мэдээнүүд, ЭВМ-эй туhаламжаар абтаhан байна.

Эдеэшэhэн шэниисэ долоон хоног соо хуряангүй байхада, гектар бүхэндэ центнер тухайтай орооhон алдагдадаг гэжэ бодото байдал харуулдаг.

Алма-Атагай э[...] хёоhон аэроф[...] арга иимэ ябад[...] хада туhална. [...] ска, Актюбинска [...] ска областьнуу[...] нуудта экспеди[...] байдалые шэн[...] Эндэхи таряаш[...] эхилхээр бэлэн [...]

Мүнөө үедэ [...] боратори» Түб[...] шэнэ газарай [...] шэнжэлхэ бэлэд[...] хай.

ЛЕНЭ МҮРЭН
УСТЬ-КУТ. ([...] ласть). Усть-Ку[...] мүрэн дээгүүр [...] шэнэ хүүргэ б[...] хай. Ашаа зө[...] нэй улам ехэ [...] ушарhаа иимэ [...] хэрэгтэй болоо [...]

Барилгын түр[...] тэ энэ ехэ мүрэн[...] холбоhон хүүр[...] мэр зам шад[...] лиин харгыгаар [...] машинанууд [...] Байгал-Амарай [...] поезднуудай [...] эхилхэдэ, а[...] ашаа зөөлгын [...] лээд дээшэлхэ [...]

Энээнэй урда[...] ригдаhан түмэр[...] тэй шэнэ автом[...] тон адли бай[...] баригшадта ни[...] ложо үгэхэ юм[...] жэлhэн үбэлые [...] тэдэнэр мүльhэн[...] жина үрэмдэж[...] дэ бетон бахан[...] гын өөрсэ ян[...] дые hуулгаhан [...] жэ мүльhэнэй [...] хүдэлмэри хэг[...]

«Ленэ мүрэн[...] даха автомоби[...] рүүшын 100 м[...] биха» гээд хүү[...] 1984 оной [...] нуудта бэшээт[...] энэ хүүргэ д[...] машинанууд [...] жэ хүдэлмэри[...] нэ.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛЫЕ ШАНАРЖУУЛХА

Мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ үбhэ тэжээлэй онсо hуури эзэлдэгынь хүн бүхэндэ мэдээжэ. Ушар иимэhээ hайн шанартайгаар бэлэдхэгдэhэн тэжээлэй байбал, амжалтын заатагүй хүрэжэ ерэдэгынь элитэ. Энэ талаар hүүлэй үедэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда ехэхэн зорилго табигдадаг болонхой. Һайн шанартай тэжээл ехээр нөөсэлхэ гээшэ эгээл мүнөө сагта тон шухалада тоологдоно.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ түрүү технологи хэрэглээгүй ажахынуудай үбhэ тэжээлэйнь шэмэтэ бодосууд нилээд бага байдаг. Эндэhээ үбhэ хуряалгын үедэ гээгдэhэн углеводууд, протеин, фосфор, каротин үбэлэй сагта мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ ехэхэн хохидол ушаруулна. Эдэ бүгэдые усадхахын тула тэжээл бэлэдхэхэдээ, тэжээлэй единицэ бүхэндэ 10—15 грамм протеин, 20—40 грамм углевод, 1,4—1,6 грамм фосфор, каротин гэхэ мэтэ шэмэтэ бодосуудынь заатагүй байха ёhотой.

Энэ зорилгые бэелүүлхын тула тэжээл нөөсэлхэдөө, ногоондо байhан бүхы шэмэтэ бодосуудыень гүйсэд байлгахаhаа гадна тэдэнииень нэмээжэ, тэжээлэй химическэ элдэбын зүйлнүүдые оруулха хэрэгтэй. Харин нёдондо Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахы, «Сэлэнгэ» совхоз болон бусад ажахынууд үбhэ тэжээл бэлэдхэхэдээ, синтетическэ азодтой зүйлые холиhондоо дараhан нэгэ тонно силостээ 4 килограмм хүрэтэр протеин нэмээhэн байна.

Энэ жэлэй харюусалгатай хаhын үедэ республикын колхоз, совхозуудай урда 310 мянган тонно силос, 10 мянган тонно сенаж дарахадаа, химическэ элдэб зүйлнүүдые нэмэжэ холихо зорилго табигдана. «Бурятсельхозхимия» нэгэдэл энэ шухала хэрэгтэ 1,3 мянган тонно карбамит, 200 тонно диаммоний фосфат үгэхөөр хараална. Силос дарахадаа, тонно бүхэндэ 4 килограмм хүрэтэр, сенажда—3 килограмм карбамит оруулагдаха нормотой юм. Зэдын, Загарайн, Хэжэнгын, Хяагтын, Сэлэнгын районуудай ажахынууд силосэй нэгэ тонно набша намаада 2—2 килограмм мочевинэ, диаммоний фосфат оруулхаар түсэблэнэ. Иигэжэ бэлэдхэгдэhэн тэжээлнай азодоор, фосфороор элбэгжэнэ бшуу. Теэд мүнөө болотор химическэ эдэ зүйлнүүдые оруулха хэрэгтэ оньhон аргын үшөө зохёогдоодүй дээрэhээнь олон хүнүүд энэ хүдэлмэриие бар хүсөөрөө бүтээнэ. Энэ дутагдалые усадхахын тула бүхы ажахынуудта тэрэ хэрэгые эрхилхэ түхеэрэлгэнүүдые зохёохо тусхай дурадхалнууд эльгээгдээ hэн. Ушар иимэhээ колхоз, совхозуудай, «Сельхозхимиин» районуудай нэгэдэлнүүдэй инженернэ албан энэ шухала асуудалые шиидхэхэ ёhотой.

Нёдондо бэлэдхэгдэhэн силосэй шанарынь ехэл муу байhан гэжэ тэмдэглэхээр. Дарагдаhан тэжээлэй аяар 40 гаран процентнь муу шанарта абтаhан байна. Эдэ бүгэдые шэнжэлжэ үзэхэдэмнай, 33 процент протеиниинь, хахадhаа ехэнхи каротиниень тэжээл бэлэдхэхэдээ гээhэн байнабди.

Саашадаа дараhан силосэй шанарыень hайжаруулхын тула химическэ консервантнуудые хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Байгалай ОПХ, Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхоз, Хяагтын районой ажахынууд силос дарахадаа, пиросульфит натри ба уксусна кислота хэрэглэжэ, шанарыень hайжаруулна. Жэшээлхэдэ, пиросульфит натритай холиходонь, силосэй шанар 1—3 дахин дээшэлдэг байна. Иимэ тэжээл шанарайнгаа талаар нэгэдэхи классаар абтадаг.

Уксусна кислотатай холиhон силосэй шанарынь 1,4 дахинаар дээшэлнэ. Гансал силос дарахадаа, бүхы технологиень зүбөөр сахиха ёhотой.

«Бурятсельхозхимия» нэгэдэлдэ мүнөө дээрээ 250 тонно пиросульфат натри бии. Теэд эдэмнай бултадаа Зэдын, Загарайн, Кабанскын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын районуудай ажахынуудта эльгээгдэхэ юм.

Энэ консервантые гансал силос дарахадаа бэшэ, мүн шиигтэй үбhэ хуряахадаа, нойтон орооhые гутаахагүйн тула хэрэглэхэдэ болохо гэжэ үшөө дахин hануулая. Эдэ бүгэдые хэрэглэхэ тухай зүбшэл, заабаринуудые ажахы бүхэндэ эльгээнхэйбди.

Пиросульфадай хажуугаар ногоон тэжээл бэлэдхэхэдэ «вихер» гэжэ финскэ консервант хэрэглэгдэдэг. Ивалгын, Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахынууд тэрээниие хэрэглэнэ. Силос, сенаж даралгадаа эдэ консервантнуудые тусхай технологиин ёhоор хэрэглэхэ хэрэгтэй.

«Пограничный» совхоз хара таряагаа сенаж болгоходоо, тэжээлэй дабhа нэмэдэг гуримтай. Загарайн районой ажахынууд энэ аргые үргэнөөр хэрэглэдэг юм. Дабhа ехэхэнээр хэрэглэбэл, туhа болохогүй. Нэгэ тонно тэжээлдэ 10 килограммhаа дээшэ дабhа хэрэглэбэл, иимэ силос болон сенажые мал эдидэггүй. 25 процент шиигтэй нэгэ тонно үбhэндэ 3—10 килограмм дабhа хээ hаа, шанарынь муудадаггүй. Иимэ дабhан «Сельхозхимиин» базада элбэг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Малай тэжээлдэ ороходо орооhо хатаангүйгөөр хадаглахын тула тэрээниие углеаммонийна дабhаар консервировалха ёhотой. Хурамхаанай районойхид нёдондо энэ онол аргые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ шадаа. Мүнөө манда 63 тонно углеаммонийна дабhан бии. Тэрээниие Бэшүүрэй, Хурамхаанай районуудай ажахынууд абажа, өөhэдтөө хэрэглэхэ юм.

Мүн лэ нойтон орооhондо мочевинэ хэрэглэхэдэ хамаагүй. Юуб гэхэдэ, консервантын орондо карбамидые оруулхада үнэгүй, хэхэдэшье бэлэн. Намар хура борооhоо боложо, таряа хуряалгын удаарбал, үгышье hаа орооhо хатаадаг түхеэрэлгын хүдэлмэреэ үрдихээ болибол, мочевинэ хэрэглэхэдэ өөрэгүй. Иигэжэ хадагалагдаhан орооhон 8 hарын туршада шанараа алдадаггүй, харин протеиниинь 1,5—2 дахин ехэ болодог.

Мочевинэ орооhонтой холиходоо, гараараа гү, али таряа ашадаг транспортёр хэрэглэхэ ёhотой. Иигэжэ худхагдаhан орооhон складта, силосэй башнида, траншейдэ, тусхай хушалта доро хадагалагдана. Тиихэдээ пленкоор hайнаар хушаха ёhотой. Үгышье hаа, иимэ газарай үгы байбал, бэлэн болоhон орооhоёо нэгэ hарын туршада миин талмай дээрэ адхаад, hүүлдэнь орооho хатаадаг түхеэрэлгын сүлөө болоходонь, тэрэнээ хатаахада хамаагүй.

Нэгэ тонно орооhондо 20—40 килограмм карбамид хэгдэхэ нормотой. Углеаммонийна дабhан мочевинэ хоёрые гансал орооhонтой холихо ёhотой гээд үшөө дахин hануулая.

Үшөө карбамидые шиигтэй hолоомонтой холидог байна. Тиихэдээ хэршэгдэhэн, 40 процент шиигтэй hолоомоёо траншей соо хээд, тонно бүхэндэнь 35 килограмм мочевинэ оруулhан хойноо hайса нягтаруулан дараад, плёнкоор хушаха зэргэтэй. Иимэ hолоомые 7—8 hарын туршада хадаглабал, протеиниинь дээшэлдэг байна. Энэ тэжээлые шахан таргалуулгада табигдаhан залуу эбэртэ бодо малда эдюулхэдэ ашатай бшуу.

Республикын колхоз, совхозууд бүдүүн тэжээлэйнгээ шанарыень hайжаруулхын тула аммиачна уhа хэрэглэдэг байна. Аргатын совхоздо энэ аргаар буйлуулагдаhан hолоомонойнь шанарынь 1,5 дахин дээшэлээ hэн. Ивалгын ОПХ-гай, Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой аммиачна уhа муу шанартай үбhэндэ хэрэглэhэниинь, эдэнэй протеиниинь 1,3 дахин дээшэлhэн байха юм.

Энэ арга хэрэглэхэдээ траншей соо нэгэ тонно hолоомондо 120 литр уhа хэхэ ёhотой.

Тиихэдээ траншейдэ хэгдэhэн hолоомон руу түмэр үзүүртэй резинэ шланг 30—50 сантиметр гүнзэгыдэ оруулаад, аммиачна уhаяа оруулха хэрэгтэй. Үгышье hаа, энэ уhа сасадаг тусхай автомашина хэрэглэжэ сасахада хамаагүй. Һүүлээрнь тэрэнээ пленкоор гү, али аммиачна уhаар буйлуулагдаагүй hолоомоор 50—60 сантиметр зузаанаар хушаха ёhотой. Иимэ hолоомые hара тухай болгоhоной удаа нээжэ, үнэргүй байбалнь, малда эдюулхэдэ өөрэгүй.

Тэжээл бэлэдхэхэ үедэ набша намаада фосфорой бага байгаа hаань, дарагдаhан тонно тэжээлдэ 1—2 килограмм обесфторенный фосфат, монокальцийфосфат, үгышье hаа 1 килограмм обесфторенный фосфадай, монокальций фосфадай, дикальций фосфадай, дабhанай холисо оруулхада аша үрэтэй.

Зарим ажахынуудай малай рациондо кальци дуталдадаг. Тэрээниие усадхахын тула силос дарахадаа, тонно залаата ургамалда 2,5 килограмм тэжээлэй мел х[...] тэ табигдана.

Саашань бэл[...] жээлдэ углевод[...] лошохогүйнь тул[...] сэлхэдөө, техно[...] наринаар сахиха[...]

Бэлэдхэгдэhэн [...] нарыень шалгаж[...] пресс-лаборатори[...] бүхэндэ байгуул[...] тэй. Эдэнэр [...] тэжээлтэй эрид [...] той. Энэ хаhа [...] лаборатори [...] эхилхэнь. Иимэ [...] нууд мүнөө а[...] бии болобо гэж[...] нүүдтэл адли «[...] нэгэдэлдэ эдэн[...] хэжэ байhан а[...] сэхэ ёhотой.

Эгээл мүнөө [...] лые, илангаяа [...] хэлгые химиж[...] районуудай [...] гол анхаралда [...] тай. Энэ талаар [...] хэй заабаринуу[...] Саашань үбhэ [...] хэлгэдэ «С[...] районуудай нэг[...] хынуудтаяа хам[...] налтайгаар худ[...] нартай үбhэ, [...] ногооной гури[...] рэгтэ бүхы [...] дуулха байhан[...]

В. [...]
Буряад[...] шэнжэ[...] химижүүл[...] таh[...]
С. ЦЫРЕН[...]
«Бурятсел[...] республиканск[...] ахалагша[...]

СОВЕДҮҮДЭЙ ҮЙЛЭМЭРИ

ДЕПУТАДУУДАЙ ХАРЮУСАЛГА ЕХЭ

…жэлнүүдтэ парти …льство нютагай …ажал хүдэлмэ…эбхижүүлхын, тэ…гэ ба харюусал…дээшэлүүлхын тү…гэлжэ анхаралаа …байдаг болон…й нэгэ гэршэнь, …К-гай апрелиин …Пленумэй түүхэтэ …үүд болоно. Тус …ээрэ Советүүдэй …гэ бүхы талаһаа …шэнжэлэгдэжэ, …элүүлхэ гол шэг… тодорхойлогдо… Тэрэнэй гол уд…хэдэ, Совет бү…д ба уялгануу…дүүрэнээр бэе…эбхи үүсхэлтэй…үгэсөөр хүдэлхэ, …хододоо түшэг…эй хүтэлбэрилгэ…н ажалша хү…аадуулха гэхэ…энүүд болоно. …байгуулалта…үсэбүүдые дүүр…иалис үйлэдбэ**рийн ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, экономическа ба социальна хүгжэлтые үргэлжэ дээрэнь хангалгада, нютаг нютагуудта ба һалбаринуудта гаргагдаһан үүсхэлнүүдые хүтэлбэрилгэдэ таарамжатай зохидоор хэрэглэлгэдэ Совeдүүдэй үүргые залан сэхээр дээшэлүүлхэ...»** гээд «Арадай депутадуудай Совeдүүдэй хүдэлмэрине саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоол соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Илангаяа ажалшадай эрилтэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр бэелүүлхын, арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилхын, шанарыень һайжаруулхын, гэр байра болон социально-соёлой барилгануудые шангадхаха хэрэгүүдтэ ехэ анхарал хандуулагдаба. Тиимэһээ эгээл эндэ бүхы асуудалнууд тушаа үргэн хөөрэлдөөн һаяхан үнгэрһэн арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Совeдэй ээлжээтэ сесси дээрэ болобо. Эндэ «КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Совeдэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдһээ, тэрээн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Совeдэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэнүүдһээ уламжалан гараһан арадай депутадуудай городской Совeдэй зорилгонууд тухай» гэһэн асуудалаар элидхэл хэхэдээ, горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. К. Агалов** олон тоото жэшээ баримтануудые дурдажа, бодото байдалые тодорхойгоор элирхэйлэн харуулба.

Үнгэрһэн жэл түб хотымнай ажалшад түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, үндэр амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совeдэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна. Ажахын, соёлой байгуулалтада габьяатай байһанайнгаа түлөө бүри һаяхан Улаан-Үдэмнай Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртөө.

Мүнөө городоймнай ехэ, багашье ажалша коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, һүүлэй үедэ мүндэлһэн угаа һайн хубилалтануудые улам батадхан арьбадхаха талаар үсэд нэтэрүү оролдолго гаргажа байнхай. Городой промышленность хахад жэлэйнгээ түсэб 101,6 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 101,8 процент дүүргэбэ. Тингэжэ даабариһаа гадуур 4,4 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Олонхи предприятинууд продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулжа шадаа, түүхэй эдэй ба түлишын нөөсэнүүдые алмаха талаар хараалагдаһан хэмжээнһээ дээгүүр үрэ дүнгүүд туйлагдаа. Эдэ бүгэдэ хадаа үйлэдбэри дээрэ гурим, журам һайжаруулһанай аша үрэ болоно гээд тэмдэглэлтэй. Худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой предприятинуудай түсэб бэелүүлэгдөө.

Городой барилгашад болон хабсаргагшад үнгэрһэн үедэ нилээдгүй хүшэр хүндэ байдалда ажаллабашье, мүн лэ зарим тэды амжалтануудтай. Гэр байра ба соёлой барилганууд үдэнайхида ороходоо нэгэ бага түргөөр, һайнааршье ябуулагдаа.

Гэхэтэй хамта, хүсэд хэрэглэгдээгүй ба шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл олон. Энээн тушаа элидхэлшэ үргэнөөр тогтожо, депутадуудай анхаралые ехээр хандуулба. Найман предприяти түсэбөө дүүргээгүй, эсэстэнь продукци эльгээхэ хахад жэлэй түсэб 98,8 процент гүйсэдхэгдэбэ.

Мүн барилгашадайшье ажалда нилээдгүй дутагдалнууд үзэгдэнэ. Город соо бүхы подрядна хүдэлмэриин түсэб дүүргэгдээгүй, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин эршэ һанаһанда үшөөл хүрэнэгүй. Тиимэһээ урдахи зорилгонуудаа сүм бэелүүлхын тула барилгынгаа хүдэлмэрие эмхитэй һайнаар эрхилхэ, бүхы коллективүүдтэ ажалай журам улам шангадхаха эрилтэ табигдана.

Саашань элидхэлшэ гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ Совeдүүдэй, нэн түрүүн депутадуудай эдэбхи үүсхэл ба харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай онсолбо. Совeдүүдэй саг үргэлжын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд городой хүгжэлтэдэ хабаатай хэрэгүүдтэ бүри һайнаар, эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатай.

Тиимэл хадань энэ асуудал тушаа үгэ хэлэгшэдэй онсолон тэмдэглэһэниинь ойлгосотой бэлэй. Үнэхөөрөө, энэмнай зүйтэй шүүмжэлэл болоно. Яахадааб гэхэдэ, эдэ мэтын дутагдалнуудые хэдэн хүн дурдаһан байна. Арадай депутадуудай Октябрьска районно Совeдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. Г. Колесников** район дотороо болоһон хубилалтануудта тогтохо зуураа, һунгагшадһаа ороһон захянуудай дүүргэлтые нэрлэбэ. Жэшээнь, 54 захяагай юрэдөөл 22-нь дүүргэгдээд байна гэбэ. Энэ талаар хиналта, шалгалта һула гээд мэдэрээ.

— Манай коллективтэ хүдэлжэ байһан депутадууд ажал дээрээ жэшээ харуулдаг, али бүхы хамтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг —гээд, шэлэй заводой хүдэлмэришэн **Т. Н. Суханова** үгээ үргэлжэлүүлбэ. — Ажалшадай ажаһуудалаар, һунгагшадай захяагаар ходо һонирхожо, хэрэгтэй сагтань хэмжээ абажа байдагбди. Хэды тиимэ байбашье һунгагшадай захяа хүсэд гүйсэдхэжэ шаданагүйбди.

Мүн арадай һунгамалнуудай ажал ябуулга тухай Советскэ районой № 6 депутатска бүлэгэй түрүүлэгшэ **В. А. Гречко** тобшо тодорхойгоор хөөрэбэ. Илангаяа өөрынгөө һунгуулиин округой арад зоной дунда ябуулагдажа байһан ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэринүүдые тоолобо. Нээрээшье тус бүлэгэйхид хүн зоной ажаһуудалтай сэхэ холбоотой хэдэн янзын асуудалнуудые хаража үзэһэн, зохихо хэмжээнүүдые абаһан байна. «Теплоприбор» заводой директор **В. Б. Нимаев,** мүн лэ эдэ асуудалнуудта тогтоходоо депутадуудай ажал ябуулгые бүри эдэбхижүүлхэ ёһотойбди гэбэ. «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй «Элегант» гэжэ ательегэй эсхэгшэ **П. М. Козулина** һонирхолтой тоо, баримтануудые дурдажа байгаад, хүн зоной эрилтые яажа хангадаг тухайгаа мэдээсэбэ. Нийтын эдеэ хоолой управлениин начальник **В. М. Полозков** ажалша коллективүүдэйнгээ үнгэрһэн үедэ туйлаһан үрэ дүнгүүдтэ тогтоод, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлоо. Үрэ жэмэсэй станциин директор **Э. Г. Сократова** байгаалие хамгаалха шухала байһанда үргэнөөр тогтожо үгэ хэлэбэ.

Городской Совeдэй арадай гэгээрэлэй таһагые даагша **Г. Д. Прохоров** гол түлэб юрэнхы эрдэмэй болон мэргэжэлэй һургуулинуудые хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд тухай дурдахадаа, залуу үетэнине ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгэй тон шухала байһание үшөө дахин һануулба.

— Мүнөө бүхы хүнүүдэй анхарал һургуулине хубилган шэнэлэлгэдэ хандуулагданхай, тиимэһээ энэ ушар хододоо Совeдүүдэй хиналта доро байха ёһотой, — гэбэ.

Энэнь тон зүб, зүйтэй ажаглалта болоно. Юуб гэхэдэ, эндэ Совeдүүдэй үүргэ тон ехэ ха юм даа. Манай залуушуул үндэр соёл болбосоролтой, эрдэмтэй, ажалда дуратай хүнүүд боложо, бэеэ даанхай ажабайдалда орохо ёһотой бшуу.

Республикын Министрнүүдэй Совeдэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо **С. Н. Булдаев** дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэ зуураа, арадай депутадуудай, бүхы эдэбхитэдэй урдахи дайшалхы зорилгонуудые элирхэйлээ.

Нигээд тобшолходо, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй эрилтын ёһоор хэхэ, бүтээхэ юумэмнай ехэ орёо ба харюусалгатайшье байна. Тингэжэ эбтэй эетэйгээр хүдэлбэл, экономическа болон социальна хүгжэлтынгөө түсэбые дүүргэхэмнай лабтай.

Ив. ОЧОРОН.

…АРАЛТА—АМЖАЛТЫН НҮХЭСЭЛ

…гаа дэмы үн…и һониин хэрэ…хэ гээшэ хоо…тай ааб даа. …н-Үдын нарин …вадта һайн мэ… ажалшадай …хинь — залуу… сүлөө сагые …үрэтэйгөөр …гтэ комбинад…рал хандуулаг…

…комитедэй …дмила Дудее…сагтань уулза…иһаа спортив…е угталгада …н үедэ эндэ …оной ханхина…ндоо асуудал…үгэжэ, шиид… Гэбэшье Людм…н минута соо …ибэбди. …ай соёлой бай…холтой үдэшэ…дай конферен…вна мүрысөө…ажэ, диско…өө боложо бай…ай ажалшад … театр ошожо, …мжануудаа ху… нэхэгшэдэй …мбинадаймнай …одой заха га…н һайхан га…ар эмхидхээ, …шаа, волейбол …хидоор сэнгээ, …Жэлһээ жэлдэ …баяа туршая!» … намарай бал …н һайхан зан…мсомолдо Ле…гордоһоор 60 …орюулһан үдэ… хэжэ байна…мила хөөрэнэ.

…, ажалшадай … «Ромашка» …зөөлэн, уян, …н нэрэтэй. …нсээр баригда…эр байшан соо … даа. Сэбэр …илнуудынь ху…баясуулха юм. … соонь ком…шадай үйлэд…кци тухай экс…гдэнхэй: шэл …йи ноонһоо …ан, сэмбэ буд… гэхэ мэтэ хүрэтэр табяатай. Эндэ телевизор, магнитофон, хүгжэмэй үнэтэй сэнтэй түхеэрэлгэ харанабди. Амяараа таг дээрэ — дипломууд, дипломууд... Айлшадай һанамжануудаа бэшэдэг альбом абажа, уншабабди: «Ехээр баярлабаб, хүхибэб, гайхабаб. Минии түрэл хүнүүд, халуунаар тэбэринэб таанараа». Бусадшье айлшадай бэшэһэн үгэнүүд тиимэл дулаан.

Уран зохёолшо Цыденжаб Жимбиевэй «Гал могой жэл» гэһэн романаар Агууехэ Илалтын дүшэн жэлэй ойдо зорюулжа, уншагшадай конференци хамтын байрада эмхидхэгдэһэн байгаа. Конференцидэ ерэһэн уран зохёолшо альбом соонь: «Һайн һайхан сагаан сэсэгтэл удаан саг соо гоёор һалбархые хүсэнэб» гэжэ бэшээ.

Спортивна залай бүхы ханануудаар толи гэрэл хэгдэнхэй. Уран һайханай гимнастикада дуратай басагадта хэрэгтэй юумэнь хуу байна. Эндэхи «Грация» гэжэ клубые Татьяна Даширабданова хүтэлбэрилдэг.

Хаа хаанагүй — һуралсалай таһагта, столово соошье гуримтай зохид.

Хамтын байрада хүмүүжүүлэгшээр хүдэлдэг Валентина Васильевна Андрианова басагадаа магтан ингэжэ хөөрэнэ:

— Хамтын байрын совет, староста һонирхолтойгоор сүлөө сагаа үнгэргэхэ талаар ехэ оролдодог. Байрадамнай гол түлэб залуу басагад ажаһуудаг юм. Олон клубуудай хүдэлмэридэ басагаднай хабаадана. «Современница» гэжэ клуб уншагшадай конференци, лекцинүүдые эмхидхэдэг. «Подружка» клуб соо эдеэ яажа бэлдэхэб, айлшадые гэртээ хүндэмүүшэ ёһоор хайшан гэжэ угтан абахаб, моодоһоо үлэнгүйгөөр яажа гоёор хубсалхаб гэхэ мэтэ эхэнэртэ хэрэгтэй асуудалнуудта харюунуудые абахат. Илангаяа урагшаа һанаатай, эдэбхитэй бэрхэ басагадые нэрлэхэ дуран хүрэнэ. Энэ хадаа Вера Яковлева, Надя Наранова, Таня Доржиева, Нина Якимовская, Рая Хабитуева гэгшэд болоно.

Залуу хүдэлмэришэдэй сүлөө саг тухай өөһэдынь һанамжанууд:

Лиза Бобкова:

— Би үнинэй энэ байрада байнаб. Тиигээд нэгэшье залхууржа, сүлөө сагаа дэмы үнгэргэжэ үзөөгүйб. Һонирхолтой үдэшэнүүд, дискотекэнүүд, мүрысөөнүүд таһалгаряагүй боложо байдаг. Мүнөө зунай зохид сагые хүдөө гаража, сэбэр агаарта үнгэргэхэ гэжэ оролдонобди. Сүлөө сагаа үзэсхэлэн гоё байгаалитай газарта, уһанай эрьедэ ошожо үнгэргэнэбди. Һайнаар амархадаа, ажалдаашье урагшатай ябана бшуубди.

Нина Бадмаева:

— Аба, эжынгээ Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг һаань, гэртээл байха һэн бэзэб даа. Теэд хамтымнай байрада түрэл гэрһээ ондоо бэшэл. Эндэ байхань һонирхолтой.

Холын Белоруссида техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргээд, ерэһэн **Люба Иванова** ба **Валя Колбасова** хоёр:

— Бидэ түрэл нютагһаа ерэһээр хоёр һара болоод байнабди. Энэ богонихон саг соо хамтымнай байрада ехэл һонирхолтой хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэнэ. Эндэ манай хүмүүжүүлэгшэ Валентина Васильевна Андрианова ехэхэн габьяатай.

Дээрэ хэлэгдэһэн үгэнүүдһээ тобшолол хэхэдэ, сүлөө сагые зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ ажалай амжалтануудтай сэхэ холбоотой болоно. Нарин сэмбын комбинадай залуу хүдэлмэришэд һайнаар амардаг хадаа, һайнаар хүдэлдэгшье байна ха юм. Мүнөө, байгша оной нооһо тушаан абалгын хаһада энэнь илангаяа шухала.

Б. ТУМУРОВА,
Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй студентка.

ЭБТЭЙ ХҮРШЭНЭРЭЙ ХАРИЛСААНАЙ ҮНДЭҺӨӨР

Финляндиин промышленна ба соёлой хоёрдохи түб болохо Тампере хотын Халлитускату үйлсэдэхи 19-дэхи гэр холоһоо харагдажа байдаг. Хуушанай архитектурын энэ үндэр байшан хүн зоной анхарал татадаг юм. Эндэ В. И. Ленинэй музей оршодог.

Тамперада (тиихэдэ Таммерфоос гэжэ нэрлэгдэдэг байгаа) 1905 ондо В. И. Ленинэй хүтэлбэри доро РСДРП-гэй түрүүшын конференци үнгэрһэн түүхэтэй. 1906 ондо бахал эндэ РСДРП-гэй дайшалхы ба революционно эмхинүүдэй түрүүшын конференци болоһон байгаа. «Финлянди—Советскэ Союз» гэжэ бүлгэмэй городской отделениин үүсхэлээр энэ байшанда 1946 оной январиин 1-дэ В. И. Ленинэй музей эмхидхэгдэһэн юм. Энэ хадаа Советскэ Союзһаа гадуур эмхидхэгдэһэн Владимир Ильичэй түрүүшын музей болоо һэн.

Пааво Йокела тэрэнэй директороор 10 жэл хүдэлжэ байнхай. В. И. Ленинэй Финляндида байлгатай холбоотой хэрэгсэлнүүдые, документнүүдые бэдэрхэ талаар тэрэ һамгантаяа хамта ехэ ажал ябуулдаг.

— В. И. Ленинэй музейн ехэ политическэ удха шанарые онсолон харуулха һанаатай хүн, — гэжэ П. Йокела намтай хөөрэлдэхэдөө хэлээ һэн.

— Гансал Финляндиин элдэб городуудһаа бэшэ, мүн бусад оронуудһаа ерэһэн хүнүүд эндэ Совeдүүдэй ороной эб найрамдалта гадаадын политикатай танилсадаг юм.

Владимир Ильичэй ажаябадал ба ажал ябуулга тухай, В. И. Ленинэй Финляндида байһан тухай музейн экспонадууд хөөрэнэ. Нийтын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдтэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо ленинскэ гол ёһонуудай бэелэл болоһон совет-финляндиин харилсаа холбоон стенднүүд дээрэ харуулагдана.

Тамперэһаа 15 километр болохо газарта энэ харилсаа холбооной яажа бэелүүлэгдэжэ байһые нюдөөрөө хараа һэм, Юлеярви гээшэ 15 мянган хүнэй ажаһуудаг городой түхэлтэй һуурин юм. Эндэхи зарим предприятинуудаар ябаа һэм.

Промышленностьда хэрэглэгдэхэ хүргэлгын түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилдэг «Хуурре» гэжэ фирмын завод 1956 ондо СССР-тэй ажал ябуулгын талаар түрүүшын харилсаа тогтооһон юм. Мүнөө үедэ тус фирмэ 300-һаа дээшэ хүргэлгын ехэ складуудые СССР эльгээгээ юм. Тэдэнь хүдөө ажахын продукци хадагалхада хэрэглэгдэхэ байна.

Тус фирмын гадаадада худалдадаг продукциин 60 гаран процентнь Советскэ Союзда хүртэдэг гэжэ фирмын директор Маркку Суоминен мэдээсээ һэн. Фирмэ ажалай талаар харилсаануудаа саашадаашье хүгжөөхөөр хараална. СССР-эй олохон министерствэнүүдтэй тэрэнэй харилсаа холбоо бэелүүлдэг баримта тэдэнэй хэмжээн тухай гэршэлнэ. һая эндэ мүнөөнэй арга технологитой шэнэ завод нээгдэбэ. Энэ ушар харилсаа холбооe бүри үргэдхэхэ арга боломжо олгоно,— гэжэ М. Суоминен тэмдэглэнэ.

Эндэхи «С. Пиномяки» гэжэ фирмын предприятинуудаар ябаа һэм. Модо бэлэдхэлгын элдэб машинануудаараа тэрэ бүхы Финлянди дотороо мэдээжэ болонхой. Эдэ машинанууд модо отолдог, гэшүүһыень шуладаг, тайрадаг байха юм. Эдэ бүгэдэ түргөөр хэгдэдэг.

— Энэ «Беларусь» трактор дээрэ өйдо хүдэлхэ шэнэ түхеэрэлгэ тодхожо байнабди,— гэжэ фирмын директор С. Пиномяки хэлэнэ. — Бидэ «Конела—Беларусь» гэжэ совет-финляндиин акционернэ бүлгэмтэй нягта харилсаа холбоо тогтоонхойбди. Энээнэй тодорхой үрэ дүнгүүд туйлагдажа эхилээ.

Үбһэ хуряалгын техникэ үйлэдбэрилгээр мэргэжэжэ байһан «Юле-Техтаат» гэжэ фирмэ һаяшаг, 1980 ондо совет партнернуудтай харилсаа холбоо тогтоогоо юм. Хэрбэз түрүүшын жэлдэ тракторта шаггагалагдадаг үбһэ хуряалгын мянган тармуур СССР-тэ эльгээгдэһэн байгаа һаа, үнгэрһэн жэлдэ совет захилшадта арбан мянгадахи иимэ техникэ эльгээгдэһэн байна.

Манай фирмэ совет-финляндиин «Конейсто» гэжэ акционернэ бүлгэмтэй нягта харилсаа холбоотой юм, — гэжэ тэрэнэй директор Э. Хейккиля хөөрэнэ. — Бидэ СССР-һээ станогуудые, хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абадаг байнабди.

Заводой цехүүдээр ябанабди. Мүнөөнэй совет станогуудай дэргэдэ финн мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Тэдэнэр манай техникые үндэрөөр сэгнэдэг байгаа һэн.

Манай фирмэ хадаа 1948 ондо гар табигдаһан хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэн нэгэндээ туһалалсалга тухай совет-финляндиин договорой сасуутан юм, гэжэ Э. Хейккиля хэлэнэ. Тэрэнэй бата үндэһэ һуури дээрэ манай оронуудай хоорондо олон талын харилсаа холбоон хүгжөөгдэнэ.

1948 оной договорой 36-дахи жэлдэ зорюулагдаһан баярай суглаанда байлсаа һэм. «Финлянди—Советскэ Союз» гэһэн бүлгэмэй нютагай отделени тэрэние эмхидхэһэн байгаа. Энэ хэмжээ ябуулгын үнгэргэгдэһэн Арадай байшанда совет ханинарай тус бүлгэмдэ бэлэглэһэн В. И. Ленинэй ехэ портрет үлгөөтэй байгаа һэн. Энэ үдэшэ хоёр ороной арадуудай хани барисаанай ёһотой һайндэр болон тодороо бэлэй.

Хабар—һайхан хаһа даа, — гэжэ бүлгэмэй нютагай отделениин секретарь, «Финлянди—Советскэ Союз» гэжэ бүлгэмэй түбэй правлениин гэшүүн Лииса Шали намтай хөөрэлдэхэдөө хэлээ һэн. Манай арадуудай һайн хүршэ ёһоной харилсаанууд тухай гэршэлһэн олохон хэмжээ ябуулганууд эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэнэ. Юлеярви багахан һуурин юм, зүгөөр эндэ В. И. Ленинэй суртал бодолнууд бодото дээрээ бэелүүлэгдэдэг байна.

Н. ГОРБУНОВ,
ТАСС-ай корр.
Тампере-Юлеярви-Хельсинки.

...УДААР БА ТҮБИНҮҮДЭЭР

...ФРИКА

...Гоо, баримтанууд)

…йн 25-да Аф…элэй Органи…гуулагдаа, тэ…дэр Африкые …эр гэжэ тэм…онхой.

•

Африка—оло…айгуулалтатай, … элдэб гүрэ…о, тэндэ 400 …хүн ажаһууна. …оцент, хүн зо…ент шахуунь …а шэглэлтэй …на.

•

…үүдтэ совет…ическа болон …нсан ажаллал…дхэгдөө.

•

…өө Африкын … гаран про…рна болон бу…дые бүтээлгэ…э.

•

…э болон со…оронууд нацио…үдые һурган …икан оронууд-

•

…онхи оронууд … бээ даанги …эшье һаа, дэлхэйн капиталис системэһээ мултараадүй, шэнэ колониальна мүлжэлгэдэ дарагдажа, Энэ түби дээрэ англи 700 фирмэ, 500 гаран американ, Баруун Германска 450 шахуу фирмэнүүд ээрхэжэ байһаар.

• • •

Африкан гүрэнүүд Америкын Холбоото Штадуудай хэрэглэдэг кобальтын 72 процентые, марганцын — 51, сурьмагай — 43, зэдэй 14 процентые үгэнэ.

• • •

США гадаадаһаа оруулдаг алмазай, пальмын тоһоной 100 процентые, какаогай, улаан модоной, ута утаһатай хлопогой 50 процентые, алтанай, каучугай, графидай болон нефтиин нилээд ехэ хубиие Африкаһаа оруулна. Эдэ бүгэдэнь миинтэ тооной абтана.

• • •

Эгээн доодо зэргын хүгжэлтэтэй гэжэ ООН-ой тусхайта тоолоһон 31 ороной 21-ниинь африкан юм. Эдэ гүрэнүүдтэ хүн зонойнь ном бэшэг мэдэдэгынь 20 процентдэ хүрэнэгүй. Арад зоной олзо оршын хүн бүхэндэ хүртэсөөр, тэрэнэй ургалтын алхасаар Африка дэлхэй дээрэ һүүлшын һуури эзэлнэ.

Америкын Холбоото Штадуудай зүгһөө ээрхэг түримхэй аашануудай гаргагдаашье һаань, Никарагуагай арад зон революционно туйлалтануудаа хамгаалхаар эрид шиидэнги.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Никарагуагай революцине сахин хамгаалагшад.

АПН—ТАСС-ай фото.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

СЕКРЕТАРЬНАРАЙ ЗҮБЛӨӨН

ПРАГА. Социалис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Центральна Комитедүүдэй секретарьнарай зүблөөн эндэ хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлһээр. Тэдэнэр уласхоорондын байдалай ба үзэл сурталай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Болгариин Коммунис партиин, Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин, Вьетнамай Коммунис партиин, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин, Кубын Коммунис партиин, Лаосой Арадай-революционно партиин, Монголой Арадай-революционно партиин, Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин, Румыниин Коммунис партиин, Советскэ Союзай Коммунис партиин, Чехословакиин Коммунис партиин түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

ИНДИ ДУРАА ГУТАН БУРУУШААНА

ДЕЛИ. Пенджаб штадтахи һүйдхэлтэ ябуулгатай тэмсэлдэ республикын правительствын абаһан хуулита хэмжээнүүд тушаа США болон тэдэнэй союзнигуудай гутамшаг муухай харата ябуулгануудые үүдхэжэ байһандань, Инди дураа гутан буруушаана гэжэ премьер-министр И. Ганди Пенджабай таряашадай эмхинүүдэй делегацие, хүдөө ажахын хүдэлмэришэдые угтан абахадаа мэдүүлээ. Индидэ эсэргүү номнол ябуулхын түлөө тодорхой гүрэнүүд ехэ юумэ хэжэ байна.

Индиин дайсадай харата ябуулгануудые зайсуулан сараха, ороной национальна нэгэдэлые, газар дайдын бүрин бүтэн байлгые сахин хамгаалхыень шажан мүргэлэй-угсаатанай дайсан харша ябуулгануудтай тэмсэхэ Бүхэиндиин комитедэй Делидэ эмхидхэһэн семинарта хабаадагшад уряалаа. США болон тэдэнэй союзнигууд Индиие, тэрэнэй гадаадын политическэ хараа шэглэлые хашана харшална, иимэ зорилготойгоор хархис бүлэглэлнүүдые хэрэглэхые оролдоно гэжэ ИНК(И) гэдэг хүтэлбэрилхы партиин, Индиин Коммунис партиин, бусад партинууд болон нийтын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

Пагуошко конференци дээрэ

СТОКГОЛЬМ. «Эрдэм ухаан, аюулгүй байдал ба нийтын һанал бодол» гэһэн уряа доро Пагуошко 34-дэхи конференци Швециин хойто хубидахи Бьерклидендэ хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлһээр.

Элдэб оронуудта дайн дажарые буруушаалгын олоной хабаадалгатай хүдэлөө хүгжөөхын тула Пагуошко хүдэлөөн, буу зэбсэгүүдые хуряалгын талаар научна шэнжэлгэнүүд шухала удха шанартай байна гэжэ хуралдаанда хабаадагшад пленарна заседанинууд дээрэ тэмдэглэбэ.

Американ элитэ ехэ биохимик М. Мизельссоной хэлһэн элидхэл конференцидэ хабаадагшадай анхарал татаа. Советскэ Союз химическэ буу зэбсэг зарим оронуудта хэрэглээ юм ха гэжэ США-да тараагдаһан худал хуурмаг баталамжануудай буруу байһые тэрэ элишэлэн харуулба.

Конференцидэ хабаадагшад Кируну хотодо хүрэбэ. Швециин оборонын министр А. Тунборг эрдэмтэдэй урда үгэ хэлэхэдээ, «хизаарлагдаһан» ядерна дай үүдхэхэ талаар американ империализмын ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй ябуулгануудые эрид буруушааба. Ракетэнүүдые буудажа унагааха зорилготой түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые Рейганэй захиргаанай байгуулгын програмые тэрэ мүн лэ эрид шангаар шүүмжэлһэн байгаа.

Хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай 1948 ондо гар табигдаһан совет-финляндиин договор эдэ хоёр ороной хоорондохи харилсаае хүгжөөхэһөө гадна, бүхы Европо түбиин хойто хубидахи байдалые гуримшуулан һайжаруулхын тула ехэ үүргэ дүүргэнэ.

ЭКОСОС-ой СЕССИ

ЖЕНЕВЭ. ООН-ой Экономическа ба социальна совeдэй (ЭКОСОС) эндэ боложо байһан сесси дээрэ уласхоорондын экономическа ба социальна шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгын юрэнхы хөөрэлдөөн үргэлжэлһөөр.

США-гай захиргаанай хара амяа хараһан экономическа политикые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад эрид буруушааба. Вашингтоной политикые сагааруулха гэһэн США-гай түлөөлэгшын һэдэлгэнүүд тиимэ бата найдамтай бэшэ байшоо. Хүгжэнги капиталис оронуудай бэелүүлдэг хашалта харшалалтын политика сүлөөрһэн залуу гүрэнүүдэй экономикодо ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушарууллна. 1983 ондо эдэ гүрэнүүдэй үри шэри айхабтар ехэ хэмжээндэ — 810 миллиард долларто хүрэһэн байгаа.

Шэнэ түхэлэй колониальна дарлалта мүлжэлгэ эдэ оронуудай национальна экономикоёо хүгжөөхэ гэһэн ябуулгануудта ехэ бэрхэшээлнүүдые ушаруулна гэжэ хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй олонхи түлөөлэгшэд тэмдэглэбэ.

АСЕАН-ай ОРОНУУДАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ ХУРАЛДААН

ДЖАКАРТА. Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдэй нэгэдэлэй (АСЕАН) гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй үргэдхэгдэмэл зүблөөн июлиин 12-то эндэ нээгдэбэ. США-гай, Японой, Канадын, Австралиин, Шэнэ Зеландиин гадаадын политическэ албан зургаануудай толгойлогшонор, мүн Европын экономическа бүлэглэлэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана. Нютагай ба уласхоорондын экономическа харилсаанай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ, томо ехэ долоон капиталис ороной Лондондо болоһон зүблөөнэй дүнгүүд, мүн бусад асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ табигдана.

Индонезиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Кусумаатмаджа зүблөө нээхэдээ, хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй һанааень зобоодог уласхоорондын экономическа харилсаанда онсо анхаралаа хандуулхыень уряалба. Баруунай гүрэнүүдтэ эдэ оронууд ехэ үритэй шэритэй болоо. США болон бусад томо ехэ капиталис оронуудай бэелүүлдэг политика эдэ оронуудай экономикодо хангалтагүйгөөр нүлөөлнэ. Долоон гүрэнэй Лондондо болоһон уулзалга дээрэ һайшаагдан абтаһан хэмжээнүүд хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй хүсэл эрмэлзэлдэ харюусанагүй гэжэ министр тэмдэглээ.

ВИА-гай МЭДЭЭСЭЛ

ХАНОЙ. Вьетнамай информационно агентствын (ВИА) мэдээсэһэнэй ёһоор, Хитадай тала Вьетнамай Социалис Республикатай хилэ дээрэ зэбсэгтэ һүйдхэлтэ ябуулгануудаа үргэлжэлүүлһээр.

Июль һарын түрүүшын арбан хоногто Хитадай артиллери Хойто Вьетнамай Хатуен провинциин хилэ шадархи уезднүүдые нэгэнтэ бэшэ буудаһан байна. Амгалан зоной дунда алуулһаншье хүнүүд бии, материальна ехэ хохидол ушаруулагдаа. Хилэ шадарай харгыгаар ябаһан автомашинануудые мүн буудаба. Жэшээнь, июниин 29-дэ автобусые ехэ буугаар буудахадань, долоон хүн алуулһан, хүндөөр шархатуулагдаһан байгаа гэжэ ВИА тэмдэглэнэ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

МНР-эй НОМУУДАЙ АРБАН ХОНОГ

Улаан-Үдэ хотын Номой байшанда Монголой Арадай Республикын арадай революциин 63 жэлэй ойдо зорюулагдаhан МНР-эй номуудай арбан хоног hаяхан эхилбэ.

Номой байшан соо монгол арадай аялга хүгжэм зэдэлнэ. Эндэ суглараашадай дунда республикымнай уран зохёолшод, Улаан-Үдын институдуудта hурадаг монгол оюутан байнад. Республикымнай книготоргын директор С. А. Норбоев номуудай выставкэ-худалдаае нээжэ:

— Хүндэтэ нүхэд! Мүнөөдэр аха дүү республикымнай номуудай заншалта арбан хоног нээгдэхэнь. hүүлэй жэлнүүдтэ манай орон дотор МНР-эй номууд олоор хэблэгдэн гарадаг болонхой. hүүлэй мэдээгээр 343 авторай 11 миллион хэhэг номууд барлагдаа. Тодорхойлбол, тэдэнэй дунда МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Юмжагийн Цеденбалай хэлэhэн үгэнүүд болон статьянууд, МНРП-гэй ЦК-гай съезднүүдэй материалнууд политическэ, социально-экономическа, соёлой болон бусад hалбаринуудаар статьянууд, тиихэдэ монгол арадай уран зохёолшодой бүтээлнүүд хэблэгдэн гараhан байна, — гэжэ хэлэнэ.

Үнэхөөрөөшье, hүүлэй арбаад жэлэй туршада Монгол ороной гүрэнэй болон соёлой ажал ябуулагшадай хэдэн олон номууд барлагдаа гээшэб? Энээн тухай тоо, баримтануудшье үлүү гэжэ hанагдана. Гансал уран зохёолнуудые абажа үзэхэдэ, Монголой мэдээжэ уран зохёолшод Нацагдорж, Лодойдамба, Мягмар, Лодой, Тудэв, Удвал болон бусадай номууд оронаймнай 21 үндэhэ хэлэн дээрэ оршуулагдажа барлагдаа.

Удаань Монголой багшанарай институдай багша Төмөргүүгийн Батмунх үгэ хэлэхэдээ:

— Арадаймнай революциин 63 жэлэй ойдо зорюулагдаhан номой арбан хоногой танай республикын ойн ехэ баяр — Россин гүрэндэ Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойн үдэрнүүдтэй тудаhаниинь онсо удхатай. Манай аха дүү арадууд ерээдүйн коммунис общестые байгуулхын түлөө нэгэн hанаа бодолтойгоор, холын хараатай, эрмэлзэлтэйгээр оролдолго гаргажа байна. Энэ хэрэгые бэелүүлхын тула гансал экономическа талаар бэе бэеэ дэмжэлсэхэhээ гадна соёлойнгоо баялигуудые андалдажа байhамнай дэмбэрэлтэй, —гэжэ тэмдэглэнэ.

Улаан лентын хайшалагдахада, суглараашад номой байшангай зал руу орожо, номуудтай танилсана. Эндэ К. Маркс, Ф. Энгельс ба В. И. Ленинэй зохёолнууд, Д. Сүхэ-Баатар тухай номууд, Ю. Цеденбалай «Монголой арадай хубисхал тухай» болон бусад статьянууд, МНР-эй Наукануудай академиин шэнжэлгэнүүд уншагшадай анхаралда дурадхагдана. Эдэ бүлэг номуудай баруун талаар Д. Нацагдорж, С. Эрдэнэ, Б. Няма, Ж. Лодой, Д. Мягмар, Б. Явуухулан, Д. Сэнгээ, Д. Маам болон бусадай туужа, шүлэгүүд дэлгээгдэнхэй. Мүн лэ энэ талада совет уран зохёолшод Ч. Айтматов, Я. Казак, В. Липатов, С. Алексеев, А. Лиханов гэгшэдэй монгол хэлэн дээрэ оршуулагдаhан номууд дурадхагдана.

Монголой эрдэмтэдэй, уран зохёолшодой номуудые худалдан абаhан хүн зон урма баяртайнууд гаража байгаа hэн.

Х. СОКТОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монголой багшанарай институдай багша Төмөргүүгийн Батмунх.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ХАЛУУН УУЛЗАЛГАНУУД

Камчаткын Арадуудай Хани барисаанай орденто драматическа театрай гастроль Улаан-Үдэ хотодо үргэлжэлhөөр. Арба гаран хоногой туршада театрай репертуарай бүхы зүжэгүүдтэй харагшад танилсаhан байна.

Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрай байшан соо эхилhэн уулзалганууд хотын промышленна предприятинуудта, хамтын байрануудта үргэлжэлнэ. Жэшээлхэдэ, театраймнай артистнууд ЛВРЗ-гэй, үйлэдбэриин прибор бүтээлгын нэгэдэлэй цехүүдтэ, улаан булангуудта уулзахадаа, Түрэл Камчаткын хизаар, театр, мүн лэ хүнгэн бэшэ актерой хүдэлмэри тухай хөөрэлдөөн болоно.

Дурсагдаhан уулзалгануудта РСФСР-эй арадай артистка Г. Астраханская, РСФСР-эй габьяата артистка М. Соловьева, артистнууд Л. Васютина, С. Аввакумова, Т. Артемьева, В. Кашнова, В. Болеславский, В. Белоусов, В. Грачев, Л. Зайцев, А. Кузнецов, В. Новиков гэгшэд эдэбхи ехэтэйгээр хабаадаhан байна.

Т. САПЕГО,
театрай уран зохёолой талые даагша.

ЗАГАРАЙН РАЙОНДО:

ОЙН БАЯР

«Бурятавторемонт» нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой байгуулагдаhаар 25 жэл мүнөөдэр гүйсэбэ. Заводойнгоо, мүн Россин гүрэндэ Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойнуудта зорюулагдаhан социалис мүрысөөн энэ предприяти дотор үргэнөөр дэлгэржэ, цехүүдэй уран hайханай коллективүүдэй конкурс-харалга үнгэргэгдэбэ.

Мүнөөдэр Шэнэ-Бэрээн тосхондо заводой ойн баярта зорюулагдаhан hайндэр болохонь. Заводой проходнойhоо спортын ордонгой стадион хүрэтэр hайндэрэй жагсаал ябаха. Тэндэ баяр ёhололой митингын удаа hайндэрэй концерт табигдаха, спортивна мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэнь. Мүн лэ «Хүбүүд, хабага туршаял!» гэhэн конкурс- эмхидхэгдэхэ.

ШЭНЭ БҮЛЭНҮҮД

Мендельсоной суута хүгжэм доро Онохойн модоной комбинадай жолоошон И. И. Трофименко хүүгэдэй саадай хүдэлмэрилэгшэ М. А. Иванова хоёр, тиихэдэ Буряадай хүдөө ажахын институдай студент В. Н. Васильев, Загарайн райпогой товаровед В. А. Хлызова гэгшэдтэ айл бүлэ болоhон тухай үнэмшэлгэнүүд барюулагдаба. Загарайн ЗАГС-ын бюрое даагша Е. С. Бурдуковская, тэдэнэй түрэлхид болон нүхэдынь залуу бүлэнүүдтэ юрөөлэй үгэнүүдые хэлэжэ, hайн hайханиие хүсэhэн байна.

Л. ВИЛЬМОВА.

СУУТА НУУРНУУДТА

Ехэ Яруна, Нарhата нуурнуудые холбоhон Исток гэжэ хоолойдо Хабаровскын хизаарай Корсаковскын загаhанай питомнигhоо асарагдаhан тус бүриин 2 килограмм шэгнүүртэй Сагаан Амар гэhэн 126 загаhан табигдаба. Амар, Уссури, Сункари гол мүрэнүүдтэ ажамирдаг энэ загаhан Яруунын нуурнуудай намаг, ногоое сэбэрлэхэ гэhэн зорилготойгоор асарагдаа. Юуб гэхэдэ, шанарай талаар карпова булын эрхим загаhан уhа сөөрэмэй ожорhон намаг гэхэ мэтын ногоогоор хооллодог. Тиимэhээ Сагаан Амар гол нуурнуудые намаг ногооhоо сэбэрлэдэг онсо шэнжэтэй загаhан болоно.

Энэ загаhан ехэ болоходоо, 1 метр утатай, шэгнүүрынь 10 килограмм хүрэдэг юм. Мүн лэ 100—800 мянган түрьhэ гаргадаг байна. Яруунын суута нуурнуудта дадажа, түрьhэ үгэхыень саг харуулна бээ.

Л. САНЖИМИТЫПОВА.

ГАЗЕТЫН 40 ЖЭЛ

1944 оной июлиин 13-да партиин Ахын райкомой ба арадай депутадуудай районно Советэй орган «Улаан Саян» мүнөө «Шэнэ Саян» гэhэн газетын түрүүшын номер гараhан юм. Тэрэ номерые барлалгада 1924 онhоо партиин гэшүүн Даши Цыденович Тулуев ехэ оролдолго гаргаhан байна. «Тэжээл бэлэдхэлые эдэбхи үүсхэлтэйгээр үнгэргэе» гэhэн түрүү бэшэг, 1944 оной июниин 28-hаа июлиин 4 хүрэтэр сэрэгэй үйлэ хэрэгүүдэй шэнжэлэл болон бүгэдэ материалнууд тэрэ номерто толилогдоо hэн. Тэрэ сагhаа хойшо 40 жэл үнгэршэбэ. Газетын түрүүшын номернуудай гараха үедэ олон бэрхэшээлнүүд ушардаг hэн ааб даа. Нэн түрүүн тусхай мэргэжэлтэй журналистнууд, полиграфистнууд дуталдадаг hэн. Тиихэдэ залуу басагад Н. Дамбаева, Н. Самбялова хоёр Улаан-Үдэ хото ошожо, полиграфистын эрдэм мэдэсэтэй болоhон юм. Тэдэнэй эдэбхи үүсхэлтэй оролдолгоор Д. Д. Сымбилова, Ц. А. Сшорова, В. С. Пронхеева, В. Б. Шагдурова гэгшэд энэ ажалда дүршэжэ, үндэр амжалтануудые туйлана.

Байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр Совет засагай 50 жэлэй нэрэмжэтэ типографиимнай коллектив партиин райкомой ба арадай депутадуудай районно Советэй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа.

Газетымнай ябуулдаг партийна, хүмүүжүүлгын, идхалгын болон ойлгуулэмжын хүдэлмэридэ хүдөө бэшэгшэд ехэхэн туhа хүргэдэг гээшэ. «Улаан Саян» газетын гараhан сагhаа хойшо хүдөө бэшэгшэд А. И. Целовальников, Д. Г. Дугаров, Ц. Р. Цыденов, Д. Г. Имеев болон бүгэдэ эдэбхи ехэтэйгээр бэшэдэг манай түрүүшын корреспондентнууд байгаа, зариманиинь байhааршье.

Мүнөө газетэмнай партиин XXVI съездын болон КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын ябасые харуулхаhаа гадна, үзэл сурталай соёлой хүдэлмэри тухай хөөрэнэ.

О. БАЛДАНОВА,
«Шэнэ Саян» газетын харюусалгата секретарь.

ЗАЛУУ МЭРГЭЖЭЛТЭД

Буряадай хүдөө ажахын институдай ветеринарна, зоотехническэ факультедүүдые дүүргэгшэдтэ эрдэмтэ мэргэжэлтын диплом hаяхан барюулагдаба. Эдэнэрэй арбан нэгэн мэргэжэлтэдтэ hуралсалдаа шалгарhанай түлөө үнэмшэлгэ бэяр ёhололой оршон байдалда барюулагдаа.

Байгша оной hуралсалай жэлдэ тус институдай ветеринарна факультет 134 хүн дүүргэжэ, республикымнай колхоз, совхозуудта хүдэлхөөр эльгээгдэбэ. Тиихэдэ, эдэнэрэй заримашуулынь Хабаровска хизаарай, Тувагай автономито республикын ажахынуудта ажаллахаяа ошобо.

Тэрэшэлэн зоотехнигүүдэй факультет дүүргэhэн 69 залуу мэргэжэлтэд Красноярска хизаарай, Шэтын, Эрхүүгэй, Омскын областьнуудай, Тувагай, Буряадай АССР-нүүдэй ажахынуудта хүдэлхөөр эльгээгдээ.

Институт дүүргэгшэдтэ үдэшэлгэ эмхидхэгдээ. Институдай багшанар, профессорнүүд залуу мэргэжэлтэдэй ажал хүдэлмэри дээрээ эрдэмтэ мэргэжэлтэ гэhэн нэрэеэ батадхан, ерээдүйдэ малай үүлтэр hайжаруулха тухай бодомжолhыень үнэн зүрхэнhөө хүсэбэд.

Манай корр.

УhАНДА ЭДИРХЭЛТЭГҮЙ

Зунай саг ямар hайхан хаhа бэ... Имагтал энэ үедэ курорт, санаторинуудта гү, али нуур, сөөрэмүүдэй болон гол горхонуудай эрьедэ олонхи хүн зон амарха дуратай байдаг. Теэд эдэ амаржа байгша хүн зоной дунда тамаржа шадахагүй заримашуул ушардаг гээшэ. Тиимэhээ ганса тэдээндэ бэшэ, мүн бусадташье ОСВОД-ой республиканска советэй хэдэн зүбшэл заабари дахин hануулалтай.

Үглөөнэй гү, али үдэшын сагта уhан соо оймохо, тамархада таарамжатай байдаг. Эдеэ хоол бариhанайнгаа hүүлээр 1,5—2 час сагай үнгэрhэн хойно 17—18 градус дулаан уhан соо 3—5 минутын туршада бэеэ дадхаагаад, 15—20 минута тамархада гэмгүй байха. Хэрбээ уhанда бээрэтэрээ ороо hаатнай шүрбэhэнтнай татаха, амин хөөрэхэ гү, али харанхалан унахадаа болохот. 10—15 минутада хэдэн дахин тамаржа, забhарлалгада волейбол, бадминтон наадажа амархада зохид юм. Бэеынгээ хүлэртэр наадаа hаа, халта хүрэд гээд, уhанда орохо хэрэгтэй. Уhанда болгоомжотойгоор орогты, эрьеhээ бү hүрэгты — оёортонь байhан модо, шулуу дайража болохот.

Өөрынгөө хүсэ шадалые мэдэнгүйгөөр холо тамаралтагүй. Хэрбээ эсэжэ, шадалайнгаа буураа hаа, ухаа мэдээгээ алдан эрье тээшэ тамархаяа бү яарагты — нюрган дээрээ эрьелдэжэ, хүл гарнуудаараа hэлюурдэн амарагты. Тиигээд аалиханаар эрье тээшэ тамарха хэрэгтэй. Хэрбээ түргэн урасхалда абташоо hаа, тэрээнтэй тэмсэжэ хүсэеэ hалгаангүйгөөр урасхал руу тамарха зуураа, эрье тээшэ hэлюурдэгты. Мүн лэ эрьюлгэдэ оробошье — мэгдэжэ байлтагүй. Уушха сээжээрээ дүүрэн агаар абаад сэхэ доошоо шунгажа, бии байгаа шадалаараа хажуу тээшээ тамараад, эрьюулгэhээ холодоходоо уhанай нюруу өөдэ гараха хэрэгтэй.

Шүрбэhэнэй таталга тухай. Хоёр гарайтнай шүрбэhэнэй татабал, нюрган дээрээ хэбтээд, гарнуудаа дээшэнь үргэжэ, нюдаргануудаа зангидан бажуужа, табижа байхада туhатай. Хэрбээ хүлэй булшанай татахада, үбдэгөө гэдэhэндээ дүтэлүүлээд, гараараа хүлэйнгөө табгайе өөр тээшээ шангаар татахада туhатай байдаг. Хүлэй шэлбэ-улын шүрбэhэнэй татахада, мүн лэ хүлөө гэдэhэндээ няагаад, гараараа хүлэйнгөө хургануудые бэе тээшээ татаха хэрэгтэй.

Уhанhаа гараад, бэеэ hайнаар аршагты. Уhанай дуhалнуудаар наранай элшэ гал шэлээр шараhандал бэеытнай дүргэжэрхихэдөө болохо.

Хорюултай, hэргылэмжын тусхай тэмдэгүүдтэй газарнуудта, уhанда орохо газарай хаалтаhаа саагуур тамарха, гол мүрэн соо суднануудта дүтэлхэ, тамаржа ябаhан эүйлнүүдтэ шаргагалдаха эрид хорюултай.

Тамаржа шадахагүй хүн гүнзэгы уhанда холо оролтогүй. Илангаяа агаараар дүүргэгдэhэн матрац, автомобилиин камераар бү тамарагты — урасхал гү, али hалхин эрьеhээ холо абаашажархиха, хүмэрюулжэрхижэ болохо. Уhан соо тоомоо таhарха, носолдохо ябадал бү гаргагты. Илангаяа шунгаад бэе бэеэ шэнгээхэ, тамаржа шадахагүйшүүлые гүнзэгы газар руу оруулха аашанууд hайнаар дүүрэдэггүй.

Уhанай эрьедэ багахан хүүгэдые харууhагүйгөөр бү орхигты. Эдэ бүхы юумэнэй түлөө харюусалгаяа бү мартаял. Гурим, зүбшэл заабари сахин, зунайнгаа сагые hайханаар үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Г. ТРИФОНОВА,
ОСВОД-ой республиканска советэй ахамад инструктор.

«СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ» ГАЗЕТЫН ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

УЛАСХООРОНДЫН МҮРЫСӨӨН

ШАНГА ШАЛГАЛТА

Хэнэйшье мэдэhээр, мүрысөөнэй эхиндэ бултадаа адли байдаг гээшэ. Аза талаантай, урагшатай байжа, шанда хүртэгшэдэй тоодо орохо бэшэ аа гүб гэжэ хүн бүхэнэй досоогоо сэдьхэдэг байhаниинь элитэ. Хоёр үдэрэй урда тээ мүрысөөе нээлгын парад дээрэ долоон ороной 130 гаран барилдаашадай зэлэ татан зогсоходо, бултадаа этигэл найдалтай байhаниинь ойлгосотой hэн. Теэд спорт хадаа спорт ха юм даа. Тэдэнэй гушаниинь шангай hуури эзэлхэ, оройдоол арбаниинь илажа гараха аргатай бшуу.

Эгээл тиимэhээ түрүүшын дүхэрнгhөө эхилээд бүхы шэгнүүрнүүдтэ ана-мана, hонирхолтой, шанга тэмсэл болоно. Байгша ондо уласхоорондын классай спортын хэдэн мастер барилдаанай хибэс дээрэ гаража, залуушуулhаа шанга шалгалта абана. Тиихэдэ илажа гарагшадай СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ байhан дээрэhээ манай заншалта наадандa хабаадажа байhан спортын мастерта кандидадууд бүхы арга хабаяа элсүүлнэ, мэргэжэл шадабаряа гаргана гэжэ хэлэлтэй. Энээнhээ уламжалан түрүүшын үдэр үнгэргэгдэhэн уулзалгануудай үедэ тэдэнэр спортын хэдэн мастернуудые «бүдэрүүлhэн» байха юм.

Болгариин Разград хотын «Автомобилист» бүлгэмэй суглуулагдамал команда манай заншалта мүрысөөндэ хабаадахаяа ерэнхэй. Тус бүлгэмэй ахалагша тренер Аден Чекаловтай уулзахадамнай, тэрэ иигэжэ хөөрэбэ:

— Иимэ олон ороной түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадажа байнабди. Сэхыень хэлэхэдэ, манай командын бүридэлдэ яhала дүршэл шадабаритай атледүүд ороно. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, ороной суглуулагдамал командада кандидадууд Хусейн Черкезов, Мехмед Сулейменов гэгшэд болоно. Гэбэшье бидэ hургаал абажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ зорилготойгоор ерэhэн байнабди. Ушарынь гэхэдэ, совет барилдаашад дэлхэй дээрэ түрүү hуури эзэлдэг гээшэ. Гадна Яхадай болон Буряадай АССР-нүүдэй бага шэгнүүрэй барилдаашадай алдар солые дуулаhамди...

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Яхадай АССР-эй түлөөлэгшэд гартаа шүрбэhэтэй, хүлдөө гохо дэгээтэй байhанаа харуулжа, Болгариhаа ерэhэн айлшанай хэлээшые батална. Спортын мастернууд И. Сыроватский, С. Сивцев гэгшэд удаа дараалан хоёр илалта туйлаа. Г. Христофоров (Шэтэ) манай бэрхэ барилдаашадай нэгэн Л. Айсуев хоёрой уулзалга сугларагшадай анхарал ехээр татаhан байна. Эдэнэр хоюулаа ташарайгүй бэетэйнүүдшье hаа, онсо өөhэдын арга дүрэтэй барилдаашад юм. Шанга тэмсэлэй эсэстэ Лубсан Айсуев шүүбэ.

Түрүүшын уулзалгада урагшагүйдэhэн манай эдир барилдаашан Түмэн Жаргалов Румыниhаа ерэhэн Амерлей Костикотой уулзахадаа, яаха аргагүй булюу байhанаа харуулаа.

52 килограмм. Манай «Динамо» бүлгэмэй спортын мастер Буянто Дашибальжиров энэ шэгнүүртэнэй дундаhаа илажа гарахые зэhэнхэй. Тэрэ Монголой спортын мастер Б. Занданиие 3 минута хүрэхэгүй саг соо 13 : 0 тоотойгоор динлэhэн байна. Гэбэшье тэрэ хүшэр хүндэ зорилго шиидхэхэ ёhотой. Юундэб гэхэдэ, СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ шанда хүртэhэн С. Бабаханян (УССР), А. Алисултанов (Дагестанай АССР) гэгшэд бүхы уулзалгануудаа болгоомжотой наринаар үнгэргэжэ, мүн лэ ехэ хараа түсэбүүдтэйгээр ерэhэнээ батална.

Удаадахи шэгнүүртэ үндэр нэрэ зэргэтэй барилдаашад олон. Болгар спортсмен Мехмед Сулейменов В. Будаевые, Л. Пермяковые (Красноярск) иланхай. Тиихэдэ Аурел Нягу (Румыни) уласхоорондын классай спорты сандр Киркес бирск) хоёрой хай тогтонгүй хогүй. Европ тэйн чемпиона хин шангай hүү hэн Аурел Н ябаашье hаа, бэлэдхэлтэй ба на. Тингэжэ т үнгэргэгдэhэн рондын түрүү дэ амжаhан т таха хүсэлэн гэршэлбэ.

62 килограм миреков (Крас тоф Поблоцки даваагийн Га Г. Цындымеев нов (хоюулаа гэгшэд амжал шаа дабшажа.

Бусад шэгн най барилдаа Шестаков, аха дий болон С вууд, Б. Буд ский, С. Ш нов гэгшэд т баае» амжал hан байна.

Афганистан Саид Аслан, ГДР-hээ Баун Штиглер, М даашад сооhо болон бусад нуудта гарах

Мүнөөдэр рысөөн үдэр эхилхэ.

Б-М. Ж
Б. ЦЫ

ТЕЛЕВИДЕНИ

Июлиин 16-hаа 19 хүрэтэр

МЕТАЛЛУРГЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40— Зарядкада зогсогты. 9.55— Баримтата фильм. 10.35 —«Будильник». 11.05— «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.05 —«Элүүр энхэ байлга». 12.50 —«Үглөөнэй почто»— хүгжэмтэ дамжуулга. 13.20— «Совет газар дээрэ уулзалга». 13.35 —«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.35— Хүгжэмтэ киоск. 15.05— «Ночь короткая»— уран hайханай фильм. 16.20— Гитарист А. Бариленко наадаха. 16.45— «Ажабайдалай хараа зам». 17.30— «Аяншалагшадай клуб». 18.30—Мультфильмнүүд. 19.00— Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45 — Мүнөөдэр — Металлургын үдэр». 20.30 — Металлургын үдэртэ зорюулагдаhан концерт. 22.02—«Время». 22.35— «Танец, жизнь моя»— баримтата фильм. СССР-эй арадай артист М. Эсамбаев хабаадаха. 23.05 — Н. Некрасов. Элдэб жэлнүүдэй шүлэгүүд. 23.50— Социалис оронуудай «Дружба-84» гэhэн мүрысөөн. Болейбол. Эхэнэрнүүд. Болгариhаа дамжуулагдаха. 00.35 —Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 —Зарядкада зогсогты. 9.20 — Баримтата фильм. 9.50 — Мультфильм. 10.00— Ород хэлэн. 10.30— Баримтата фильм. 11.30— Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой ехэ симфоническа оркестрэй концерт. 12.20— «Ан амитадай аймагта». 13.20— Латыш арадай наадан. 13.40— Эрдэм ухаан ба техникэ. 13.50— Эдит Пиафай зохёохы ажал ябуулга. 14.30— Бултанда зорюулагдаhан стадион. шагта совет гү Ленинскэ ша дууд. Евгений дуулаха. 15.45— СССР-эй чемпи «Манай корр хөөрэнэ». 16 и Кариатиды»— фильм (3-дахи Арфануудай 18.25— Эрдэ фильмүүд. 19 вальнууд. кон цертнүүд». 20 гүш, нүхэр». 21 нойрсогты, ба —Теннис. Де СССР-эй ба Ав лагдамал кома —«Время». 2 фокстерьера»— най фильм.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Ахалагша классайхид» — гэhэн телеклуб. 18.45 —Мультфильмнүүд. 19.05 — Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай выставкэ. 19.35 — «Экономикын шэнжэлэл. 19.50 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 20.00 — «Новобрянска заводой жэл». 20.30 — «Байгал» —мэдээсэлэй программа. 20.50 — «Манай ай Союзай арадай Штоколов. 21 холнууд. 21.35 — уран hайха

ВТОРНИК, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильм. 10.30— «Аяншалагшадай клуб». 11.30 «Отдать швартовые» — үхибүүдтэ фильм. 12.55 —Шэнэ hонин. (13.00 хүрэтэр). 15.15 —Шэнэ hонин. 15.35— «Сибирь болон Алас-Дурна хизаараар. 16.10 — Түүхын хуудаhанууд. 17.05 — «Четыре танкиста и собака» — олон серитэй уран hайханай фильм. (1-дэхи сери). «Весенний сев». —18.05 — «Ирак ороноор». 18.15— СССР-эй далайн флодой 60 жэлэй ойдо.

Улаан-Үдэ. 19.15 —Киножурнал. 19.25 — «Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» —нютагуудай hонин. 20.10 — Хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 20.50 — «Место встречи изменить нельзя» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00— «Время». 22.35 — «Место встречи изменить нельзя» — уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 23.50 — Социалис оронуудай «Дружба-84» мүрысөөн. Волейбол. Эхэнэрнүүд. Болгариhаа дамжуулагдаха. 00.30 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильм. 10.55 — «Ород хэлэн». 11.25 — «Шатарай hургуули». 11.55— Юрэнхы биологи. 12.25 — Социалис оронуудай «Дружба-84» мүрысөөн. Фехтовани. Вентриhээ дамжуулагдаха. 12.55 — Баримтата фильмүүд. 13.25 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 13.55— «Хорезмская легенда» — уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 15.00 —Француз хэлэн. 15.30 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ hурганаб». 16.00 — Василь Быков. Зохёолнуудайнь хуудаhануудаар. 16.50 — «Эб найрамдал ба за — Шэнэ hони **Улаан-Үдэ.** 18 шэнжэлэл. 18 ухаан— үйлэд **Москва.** 19 фильм. 19.30 — церт. **Улаан-Үдэ.** 1 очерк. **Москва.** 20.0 газар дайда. **Улаан-Үдэ.** 20 нууд. **Москва.** 21.00 нойрсогты, ба — Уласхооро 22.00 — «Врем нис. Девисэй к ба Астриин командануүд.

СРЕДА, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.15 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —Мультфильм. 10.25 — Баримтата фильм. 10.55 — «Место встречи изменить нельзя» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 13.10 — Шэнэ hонин. (13.15 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ hонин. 15.35 —Баримтата фильм. 16.05 —«Эжын hургуули». 16.35 — «Четыре танкиста и собака» — олон серитэй уран hайханай фильм. 12-дохи сери. «Форт Ольгарт». (13-дахи сери) — «Пари со смертью». 18.30 —Бултанда зорюулагдаhан стадион. 19.00— «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 —«Байгал» — нютагуудай hонин. 20.10— «Ажахы эрхилэлгын онол аргануудые нарижуулха».

Москва. 20.50—«Место встречи изменить нельзя» —5 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00 — «Время». 22.35 — СССР-эй арадай артист Ц. Мансурова. 23.35— «Долоон хоногой спорт». 00.05 — Социалис оронуудай «Дружба-84». мүрысөөн. Гандбол. Эрэшүүл. СССР-эй ба ГДР-эй хоёрдохи суглуулагдамал командануүд. 00.40 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20— Баримтата фильм. 9.40— Николай Заболоцкиин шүлэгүүд. 10.25— «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 10.55— «Гэр бүлэ ба hургуули». 11.25— Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай. 11.55— Байронай романтическа театр. 12.55— «...16 хүрэтэр». ба тэрээнhээ дээшэ наhанай». 13.40 —Немец хэлэн. 14.10— «Хорезмская легенда» — уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 15.15— ССР Союзай Ехэ театрай дуушан Леокадия Масленниковагай концерт. 16.05— Хойто-Осетиин телевидениин программа. 17 **Улаан-Үдэ.** гай арадай дэй концерт. та, агитаторнуу информаторну луушуулда зор жуулга. **Москва.** 19 Хүгжэм. **Улаан-Үдэ.** **Москва.** 20.0 20.20— «Эрдэм байдал». **Улаан-Үдэ.** холнууд. **Москва.** 21.0 нойрсогты, ба СССР-эй ГАБТ- кестрэй конце мя». 22.35— hайханай филь

ЧЕТВЕРГ, 19.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.35— Үглөөнэй гимнастика. 9.50— Мультфильм. 10.30— Петр Капица тухай хөөрөөн. 11.40— «Шадамар гарнууд». 12.10—«Место встречи изменить нельзя»—5 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 13.15— Шэнэ hонин (13.20 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ hонин. 15.30— Баримтата фильм. 16.20 —Ленинградай Гүрэнэй консерваториин фольклорно ансамблиин концерт. 16.45—«Четыре танкиста и собака» — олон серитэй уран hайханай фильм. 14-дэхи сери. «Над шлюзом». 17.35— Мультфильм 17.45— Шатарай hургуули. 18.15— «...16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhанай».

Улаан-Үдэ. 19.00—«Байгал» —нютагуудай hонин. 19.10 — Киножурнал. 19.20 — «Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45— «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00— «Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн». Гусиноозерско ГРЭС. 20.30— Уласхоорондын шэнжэлэл. (буряадаар).

Москва. 20.45— «Место встречи изменить нельзя» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00— «Время». 22.30— «Мне безразлично, что ты говоришь»— зүжэг. (ГДР). 23.55— Социалис оронуудай «Дружба-84» мүрысөөн. Гандбол. Эрэшүүл. Чехословакиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануүд. ГДР-hээ дамжуулагдаха. 00.30 —«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«Слово о мостах»— телефильм. 9.50— Уран зурагай искусство». 10.20 —«Учитель музыки» — үхибүүдтэ фильм. 11.40—«Эжын hургуули». 12.10 — «Эрдэм ухаан—хүсэн». 12.55 —«Родом из детства». 13.35— СССР-эй Оборонын министерствын жэшээтэ нэгэдэхи оркестрэй концерт. 14.40— Испан хэлэн. 15.10— «Отклонение»— уран hайханай фильм. 16.30— «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 17.30 —Шэнэ hонин. **Улаан-Үдэ.** кын Арадууда най орденто театрай колл га. **Москва.** 19.0 хурдадхалга». бүхэндэнь — **Улаан-Үдэ.** очерк. **Москва.** 20.0 фильм. 20.25— арадай хоорой **Улаан-Үдэ.** 2 холнууд. **Москва.** 21.0 нойрсогты, ба Баледэй артис 22.00— «Врем ре нашей н hайханай ф

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-8 корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина Н-00516. Заказ № 162. Индекс 0